Născut printre morți

de Robert Silverberg

I.

Şi ceea ce morții nu au spus, pe când trăiau
Ne spun acum, când sunt morți;
vorbele lor aruncă flăcări
pe care noi, cei vii, nu le putem înțelege.

T.S. Eliot, *Little Gidding*

Cum ar veni, răposata lui soție, Sybille, era în drum spre Zanzibar. Aşa i se spusese şi el chiar crezuse. Jorge Klein se afla în acel punct al căutării în care era în stare să creadă orice, dacă avea să-l conducă la Sybille. Şi, la urma urmei, era foarte posibil ca Sybille să se fi dus acolo. Din motive greu de spus, Zanzibar devenise de multă vreme o obsesie pentru ea. Cât timp fusese în viață, îi fusese imposibil să meargă acolo. Acum, eliberată de toate obligațiile, fusese probabil atrasă de Zanzibar ca Ulise de Ithaca, ca un fluture de lampă.

* * *

Avionul, un aparat mic, de tip FP-803. aparținând companiei Air Zanzibar Havilland. decola pe jumătate gol de pe Dar es Saîaam la 9.15, într-o dimineață luminoasă. Făcu voios câteva volte deasupra masei dense de arbori de mango, ale căror flori roşii păreau nişte flăcări, apoi zbură pe deasupra arborilor de cocos, înşirați de-a lungul țărmului Oceanului Indian şi o pomi spre nord, peste strâmtoarea ce ducea spre Zanzibar. Ziua aceasta - marți, 9 martie, 1993 - avea să fie una neobişnuită pentru cei din Zanzibar: la bordul avionului se aflau cinci morți, primii din întreaga lume care aveau să debarce pe frumoasa insulă. Daud Mahmoud Barwani, ofițerul responsabil cu igiena de la aeroportul Karume, fusese deja anunțat de vizita lor, de cei de la imigrație. Habar nu avea ce trebuia să facă în această situație şi era destul de îngrijorat, mai ales că în Zanzibar vremurile erau destul de tulburi. Aşa cum fuseseră dintotdeauna. Să le refuze intrarea pe insulă? Reprezentau aceşti morți o amenințare pentru situația politică precară a țării? Dar dacă existau şi alte pericole, nevăzute? Morții ar ti putut fi purtătorii unor boli spirituale. Exista oare în Codul Administrativ Revizuit vreun articol prin care să le poată refuza viza, pe motiv de boli contagioase ale spiritului? Daud Mahmoud Barwani ciuguli fără chef din micul dejun - o bucățică de friptură rece şi o porție mică de piure de cartofi cu curry - şi începu să aştepte, fără prea mare bucurie, sosirea morților.

* * *

Trecuseră aproape doi ani şi jumătate de când Jorge Klein o văzuse ultima oară pe Sybille: din după amiaza zilei de sâmbătă, 13 octombrie 1990, ziua în care fusese înmormântată. Ziua în care soția sa stătuse întinsă în sicriu, de parcă ar fi dormit, la fel de frumoasă ca întotdeauna, fără ca semnele morții să o fi afectat în vreun fel: aceeaşi piele albă şi acelaşi păr bogat şi negru, aceleaşi nări delicate şi buze pline. Trupul ei subțire era acoperit de voaluri aurii şi violete şi emana un parfum vag de iasomie. Rămăsese nemişcată timp de cinci ore, cât duraseră ritualurile de rămas-bun, şi lumea îşi prezentase condoleanțele -aproape pe furiş, de parcă moartea ei fusese atât de monstruoasă încât nu putea lăsa loc unor sentimente şi manifestări prea puternice. După ce rămase doar cu prietenii săi cei mai buni, Klein o sărutase uşor pe buze şi o predase bărbaților tăcuți, îmbrăcați în negru, care fuseseră trimişi de cei din Oraşul Rece. Sybille ceruse în testament să fie reciclată: bărbații au băgat-o într-o dubită, tot neagră, pentru a-şi exercita magia pe cadavrul ei. Privind cum sicriul cărat pe umeri viguroşi se îndepărtează, Klein avu senzația că soția lui dispare într-un vârtej cenuşiu, la care, oricât ar fi dorit, nu avea acces. în mod normal, nu avea să o mai vadă niciodată. Pe vremea aceea, morții se țineau deoparte, sechestrați dincolo de zidurile ghetourilor în care aleseseră să-şi continue existența de bună voie; rar vedeai vreunul ieşind din Oraşul Rece. Şi mai rar, unul dintre ei intra în contact direct cu lumea celor vii.

Aşa că Jorge fu nevoit să-şi redefinească relația cu ea. Timp de nouă ani, nu existaseră decât ei doi, Jorge şi Sybille, Sybille şi Jorge, *eu* şi *tu* formând un *noi* de nezdmncinat, un *noi* transceden-tal, mai presus de oricine şi orice. O iubise cu o intensitate aproape dureroasă. Cât trăise, au mers peste tot împreună, au făcut totul împreună, şi-au împărțit sarcinile şi orele la şcoală, gândeau la fel, aveau aproape aceleaşi preferințe. Ea fusese parte din el, el parte din ea şi, până la moartea ei neaşteptată, crezuse cu tărie că lucmrile aveau să rămână aşa la nesfârşit. Doar erau încă tineri: el avea treizeci şi opt de ani, ea, treizeci şi patru, viitorul era încă departe. Şi, pe neaşteptate, ea murise. Acum, între ei, se interpuseseră nişte animozități de netrecut: ea, Sybille, nu mai era Sybille, ci doar o moartă, el, Jorge, nu mai era Jorge, ci doar unul dintre vii. Ea se afla acum undeva, pe continental nord-american, plimbân-du-se, vorbind, mâncând, citind fară ca el să mai poată fi lângă ea, pierdută pentm totdeauna. Pe dinafară, se resemnase cu acest lucru, dar în sinea lui ştia că viața nu avea să mai fie niciodată la fel. Şi, deşi ştia că e în zadar, nu se putea abține să nu viseze la momentul în care avea să fie, din nou, împreună cu ea.

* * *

Pentru o clipă, avionul se zări în depărtare, o amenințare întunecată, în contrast cu cerul luminos, ca o pată enervantă, crescând tot mai mare în ochii lui Barwani şi făcându-l să clipească des şi să strănute. Nu era încă pregătit. Când Ameri Kombo, controlorul de zbor din cabina alăturată, îl sunase pentm a-l anunța că avionul urma să aterizeze, Barwani îi răspunsese hotărât: „Anunță-l pe pilot că nimeni nu are voie să coboare

până ce nu permit eu. Trebuie să consult Codul Administrativ, să văd dacă nu există vreun pericol pentru sănătatea publică." Lăsă avionul să aştepte timp de douăzeci de minute pe pistă, cu uşile închise. Din tufele de pe margine, răsăriră nişte capre, care începură să inspecteze precaute avionul. Barwani nu citi niciun Cod. îşi termină masa modestă, apoi îşi încrucişa braţele pe piept şi încercă să intre în starea lui obişnuită de linişte. Morții ăştia, îşi spuse, nu pot fi periculoşi. Sunt, la urma urmei, tot nişte oameni, doar că au fost supuşi unor tratamente medicale extraordinare. Trebuia să-şi depăşească frica superstiţioasă care-l învăluise: doar nu era niciun ţăran needucat, un culegător de cuişoare, şi nici Zanzibar nu mai era o insulă primitivă. Avea să le permită intrarea, să le dea pastilele anti-malarie ca şi cum ar fi fost nişte turişti obişnuiți şi să-i lase să se ducă în treaba lor. Aşa era cel mai bine. Acum era pregătit. îl sună pe Ameri Kombo.

– Nu e niciun pericol, spuse controlorului de trafic. Pasagerii pot să coboare.

Erau în total nouă. Cei patru, viii, au apărut primii, arătând foarte sobri şi palizi, ca nişte oameni care fuseseră nevoiți să călătorească cu nişte cobre. Barwani îi cunoştea pe toți: nevasta consulului german, fiul negustorului Chowdhary şi doi ingineri chinezi care se întorceau dintr-o scurtă vacanță în Dar. Le făcu semn să treacă, fără a-i mai opri pentru formalități. După un minut, apărură şi morții: probabil că stătuseră separați de cei vii, în celălalt capăt al avionului. Grupul lor era alcătuit din două femei şi trei bărbați. Cu toții erau înalți şi arătau surprinzător de bine. Se aşteptase să vadă nişte amărâți împiedicați, tremurători, slabi şi străvezii, dar persoanele din fața lui se mişcau cu paşi hotărâți şi arătau mai sănătoşi decât atunci când fuseseră în viață. Când ajunseră la poartă, Barwani le ieşi în întâmpinare, zicându-le, cu o voce scăzută: „controlul medical, vă rog să mă urmați". Respirau la fel ca orice om: reuşi chiar să detecteze, de la un bărbat cu părul roşcat, miros de alcool, iar de la o femeie cu părul negru un parfum plăcut, dulce şi misterios. I se păru că pielea lor avea un aspect cerat, o strălucire nefirească, ireală, dar probabil că imaginația îi juca feste; pentru el, toți albii arătau puțin artificial. Singura diferență vizibilă pe care reuşi să o detecteze la morți era în ochi: privirea lor era imobilă şi intensă şi nu se schimba de pe un obiect sau altul decât după câteva secunde bune. Erau ochii, îşi spuse Barwani, celor care văzuseră Vidul, fără ca acesta să-i înghită pe vecie. Ar fi vrut să-i întrebe o grămadă de lucruri: "Cum e să fii mort, ce simțiți, ce vă amintiți, unde ați fost, ce-ați văzut?" Nu le dădu glas. Spuse doar, politicos:

– Bine ați venit pe insula cuişoarelor. Vă asigurăm că malaria a fost eradicată complet. De aceea, pentru a preveni apariția oricărei maladii nedorite, vă rugăm să înghițiți, chiar acum, aceste tablete.

De obicei turiştii refuzau, dar aceşti oameni înghițiră pastilele fără să clipească.

Barwani simți nevoia, din nou, să le pună întrebări, să stabilească cel mai mic contact posibil care ar fi putut, credea el, să-l ajute să înțeleagă mai bine existența. Dar o anumită aură, un scut straniu părea să-i înconjoare pe aceşti oameni şi, deşi era un om amabil, căruia îi plăcea să converseze cu turiştii, îi conduse în tăcere până la< Mponda, ofițerul de la Imigrație.

Fruntea înaltă a acestuia strălucea de sudoare; după felul nervos în care îşi muşca buza de jos, era evident că şi el era la fel de tulburat ca şi Barwani. încurcă formularele, puse o ştampilă greşit, se bâlbâi când îi anunță pe morți că trebuie să le rețină paşapoartele peste noapte.

– Vi le voi trimite prin poştă mâine dimineață, le promise el şi îi conduse pe ciudații pasageri, în mare grabă, spre zona de ridicare a bagajelor.

* * *

Klein avea un singur prieten cu care îndrăznea să vorbească deschis despre frământările sale, un coleg de la UCLA, un sociolog inteligent şi suplu, indian din Bombay, pe nume Framji Jijibhoi, care era implicat în noua şi elaborata subcultură a morților, atât cât putea să fie un viu.

– Cum pot să accept moartea ei? îl întrebă Klein. Nu pot face aşa ceva. Mai ales că ştiu că e undeva pe Pământ, vie şi ...

Jijihboi îl întrerupse, făcându-i semn cu mâna să se oprească:

– Nu, dragul meu prieten, îi spuse trist, nu e vie nu e câtuşi de puțin vie, ci doar reciclată. Trebuie să înveți să faci diferența între cele două noțiuni.

Dar Klein nu putea învăța. Klein nu putea pricepe nimic din ceea ce avea de-a face cu moartei lui Sybille. Nu putea să accepte că soția lui trecuse într-o altă lume, la care el nu avea acces Singura lui preocupare devenise aceea de a o regăsi şi de a lua parte la viața ei de după moare Era legat de ea pentru totdeauna, ca şi cum ar nu fi fost încă soția lui, ca şi cum Jorge-şi-Sybille ar mai fi existat încă.

Aşteptă să primească scrisori de la ea, dar degeaba. După câteva luni, se apucă să o caute, ruşinat de propria nerăbdare şi de felul, din ce ir ce mai haotic, în care îşi trăia văduvia. Călător, dintr-un Oraş Rece într-altul - Sacramente. Boise, Ann Arbor, Louisville - dar nu fu primit ir niciunul şi nimeni nu-i răspunse la întrebări. Prietenii săi îl țineau la curent cu zvonurile care spuneau că Sybille s-ar fi aflat ba în Tucson, ba i-Roanoke, ba în San Diego dar, în final, niciun zvon nu se adeveri. Apoi, Jijibhoi, care avea tentaculele bine întinse în lumea reciclaților şi care ajuta pe Klein, deşi nu era de acord cu el, îi aduse un raport ce părea autentic, în care scria că Sybille se afla în Oraşul Rece Zion, din sud-estul statului Utah. Şi acolo îi fu refuzată intrarea, dar nu la fel de rece ca în celelalte locuri, pentru că fu în stare să le prezinte dovezi clare că soția lui se află acolo.

în vara lui 1992, Jijihboi îi spuse că Sybille plecase din Oraşul Rece. Fusese văzută, susținea prietenul său, în Newark, Ohio, făcând turul terenului de golf, de la Octagon State Memorial, in compania unui arheolog roşcat şi țanțoş, pe nume Kent Zacharias, mort şi el, fost specialist în civilizația Hopewell din Ohio Valley.

– E o etapă nouă, spuse Jijihboi, care era, de altfel, de aşteptat. Morții au început să-şi abandoneze filosofia inițială, a separării totale. Noi îi considerăm nişte turişti care ne vizitează lumea, explorând interfața viață-moarte, cum o numesc ei. Urmează vremuri foarte interesante, prietene

drag.

Klein zbură imediat în Ohio şi, fără ca să o intâlnească în persoană, reuşi să meargă pe urmele ei, de la Newark până în Chillicothe, de la Chillicothe în Marietta, din Marietta până în Vir-ginia de Vest, unde însă o pierdu, undeva între Moundsville şi Wheeling. După două luni, auzi că ar fi fost văzută în Londra, apoi în Cairo şi, în sfârşit, în Addis Abeba. Pe la începutul lui 1993 Klein află de la un viticultor - fost califomian, acum profesor la Universitatea Nyerere din Arusha - că Sybille se afla într-un safari în Tanzania şi că plănuia să plece, în câteva săptămâni, spre Zanzibar.

Firesc. Timp de zece ani, Sybille lucrase la teza de doctorat, care se axa pe stabilirea Sultanatului Arab în Zanzibar la începutul secolului al XIX-lea - studii ce fuseseră întrerupte, în mod inevitabil, de alte preocupări academice, de iubirile sale, de căsătorie, de problemele financiare, de boală şi, în cele din urmă, de moarte - astfel încât îi fusese imposibil să ajungă pe insula care o interesa atât de mult. Acum se eliberase de toate obligațiile. De ce să nu se ducă acolo? De ce nu? Lui Klein i se păru cea mai firească alegere. Aşa că se hotărî să plece şi el într-acolo, sigur că, de data asta, o va întâlni în sfârşit.

în timp ce cei cinci morți se urcau în taxiuri, lui Barwani îi veni o idee. Cern de la Mponda paşapoartele lor şi le cercetă numele. I se părură atât de ciudate: Kent Zacharias, Nerita Tracy, Sybille Klein, Anthony Graccus, Laurence Mor-timer. Nu reuşise să se obişnuiască niciodată cu numele europenilor. Dacă nu ar fi fost fotografiile, nu ar fi putut spune care erau femeile şi care bărbații. Zacharias, Tracy, Klein... aha. *Klein.* Verifică o notiță veche de două săptămâni de pe birou. Da, era Klein. Telefona la Hotelul Shirazi - legătura îi fu făcută abia după vreo trei-patru minute - şi cern să vorbească cu americanul care sosise cu zece zile în urmă, cu bărbatul acela zvelt cu buzele strânse de emoție şi cu ochii obosiți, care îi ceruse o mică favoare (plătindu-i în avans o sută de şilingi, care, de altfel, îi picaseră foarte bine.) Aşteptă destul de mult, timp în care, probabil, portarul cercetă hotelul, barul grădina şi chiar în toaleta pentm bărbați. în cele din urmă, americanul ajunse la telefon:

– Persoana despre care m-ați întrebat tocmai a sosit, domnule, îl informă Barwani.

II

Începe dansul. Viermii se mişcă sub unghii, buzele pulsează, inima e plină de durere. Notele au propriul ritm, propriul tempo. încet, încet se leagă. Buză lângă buză, inimă lângă inimă, te descoperi în celălalt, timid, din ce în ce mai mult, arzând... notele se transformă în strune, strunele în secvențe, cacofonia devine un cor polifonic, contrapunctic, un diapazon al celebrării...

R.D. Laing: *Pasărea Paradisului*

Sybille stă timidă la marginea terenului de golf de la Octagon State Memorial, din Newark, Ohio, ținându-şi sandalele în mână şi frecându-şi

neîncetat degetele de la picioare de covorul bogat şi imaculat de iarbă deasă, tunsă scurt. E o după amiază de vară, anul 1992, foarte caldă; aerul, translucid, are acea licărire veşnică specifică Vestului Mijlociu, iar picăturile de rouă ale dimineții încă se mai zăresc pe pajişte. Ce iarbă! Nu văzuse prea des o astfel de iarbă în California şi cu atât mai puțin în Oraşul Rece Zion, din prăfuitul Utah. Kent Zacharias, aflat lângă ea, dădu din cap trist:

– Teren de golf! murmură el. Aici se află unul dintre cele mai importante şiruri preistorice din America de Nord şi noi nu am găsit altceva mai bun decât să-l transformăm într-un teren de golf! Deşi, dacă mă gândesc mai bine, putea fi şi mai rău. Ar fi putut să dărâme tot cu buldozerele şi să-l transforme în parcare municipală. Uite acolo, vezi ridicaturile alea de pământ?

Sybille tremură. Este prima ei ieşire mai lungă din Oraşul Rece, prima aventură în lumea viilor de când a fost reciclată şi i se pare că viața din jurul ei îi trimite vibrații amenințătoare. Parcul e înconjurat de case mici şi frumoase, bine întreținute. Copii pe biciclete trec în viteză pe străzi. în fața ei, jucătorii de golf îşi văd de jocul lor. Micile maşini de golf străbat cu o energie frenetică văile şi colinele terenului. Grupuri de turişti, veniți ca şi ea şi Zacharias să viziteze construcțiile indiene preistorice, se plimbă într-o parte şi într-alta. Câinii, eliberați din lesă, aleargă fericiți printre picioarele lor. Dar pe ea toate astea o sperie. Chiar şi vegetația - iarba groasă, tufişurile tunse corect, copacii cu crengi până la pământ, cu frunze mari - o tulbură. Iar apropierea de Zacharias nu o ajută prea mult, căci e plin de o vitalitate nefirească pentru un mort; fața îi e îmbujorată, gesturile largi şi nervoase atunci când îi arată colinele turtite, care formează un cerc şi un octagon uriaş. Dar, e firesc, căci aceste coline sunt însăşi ființa lui, chiar şi acum, după cinci ani de la moartea sa. Ohio e Zanzibar-ul lui.

– ... acopereau cândva 1.600 de metri pătrați. Un mare centru de ceremonii, echivalentul Hopewellian al templelor de la Chichen Itza, de la Luxor ... Zacharias se opri. Reuşise, în sfârşit, să-i observe starea ei de nelinişte.

– Cum te simți, o întrebă cu blândețe.

Ea zâmbi curajoasă. îşi umezi buzele. înclină capul spre jucătorii de golf, spre turişti, spre şirul de căsuțe cochete de la marginea parcului. Umerii i se cutremurară.

– E prea multă veselie pentru tine, nu-i aşa?

– Mult prea multă, îi răspunse ea.

Veselie. Da. Un orăşel mic şi vesel, un orăşel aidoma celor de pe coperta revistelor pentru familii. Newark trăieşte liniştit la marginea mării timpului: în afară de maşini, ai putea crede că eşti în anii 1980, 1960 sau chiar 1940. Da. Familii fericite, baseball, plăcintă cu mere, mers la biserică în fiecare duminică. Da. Zacharias o aprobă şi îi face un semn liniştitor.

– Vino, îi şopteşte. Hai să mergem spre inima complexului. Aşa o să ieşim din secolul XX.

Cu paşi mari şi imperiali, începe să traverseze terenul de golf. Deşi nu are picioarele scurte, Sybille trebuie să facă eforturi să țină pasul. în câteva clipe au intrat deja în octagonul sacru, au păşit în trecut şi Sybille simte pe loc că au traversat cu succes interfața dintre viață şi moarte. Ce liniştit e

totul aici! Simte prezența puternică a forțelor morții şi spiritele acestea întunecate îi alungă neliniştea. Ecourile lumii viilor se estompează aici: casele de la marginea parcului nu se mai văd, jucătorii de golf s-au transformat în nişte umbre, maşinuțele de golf par nişte gândaci galbeni, turiştii au dispărut.

E copleşită de mărimea şi simetria sitului antic. Ce spirite or fi dormind aici? Zacharias le cheamă, le face semne cu mâna, ca un magician. A auzit deja atât de multe de la el despre aceşti oameni, despre Hopewellieni - Cum îşi ziceau? De unde am putea afla? - care au construit aceste aşezări de pământ, cu douăzeci de secole în urmă. Acum, el îi readuce la viață pentru ea, cu gesturi largi şi cuvinte şoptite. îi şopteşte fierbinte:

– Îi vezi?

Da, chiar îi vede. Ceața se ridică. Colinele se trezesc la viață; apar şi cei care le-au construit, înalți, zvelți, negricioşi, aproape goi, cu piepturile acoperite de platoşe strălucitoare din aramă, cu coliere de cremene la gât, cu legături de oase şi mică pe tot corpul, cu lanțuri masive de perle, cu ornamente în formă de papiotă în urechi, cu picioarele acoperite de încălțări din blană. Iată-i şi pe preoți, în robele lor complicat țesute şi cu fețele acoperite de măşti fioroase. Iată-i şi pe şefii de trib, cu coroanele lor de aramă, mişcându-se cu o demnitate înghețată, de-a lungul străzilor cu ziduri de pământ. Ochii oamenilor strălucesc de energie. Ce cultură bogată, plină de viață au format ei aici! Dar Sybille nu e străină de această vitalitate, căci e vigoarea morților, vitalitatea celor dispăruți!

Priveşte, acum. Fețele vopsite, privirea fixă. Asta e o procesiune funerară. Indienii au venit până la aceste împrejmuiri complicate pentru a-şi aduce ofrandele şi acum, solemni, mărşăluiesc în jurul cercului şi al octogonului şi se duc mai departe, dincolo de zona mortuară. Zacharias şi Sybille au rămas singuri. El îi murmură:

– Hai, să mergem după ei.

El face ca totul să pară atât de real. Prin arta sa plină de viclenie îi oferă intrarea în comunitatea celor morți. Cât de uşor s-a lăsat purtată în timp! Aici a învățat că se poate transporta în orice moment din trecutul îndepărtat şi inaccesibil; ce o deranjează e doar prezentul imprevizibil. împreună cu Zacharias pluteşte pe pajiştile acoperite de ceață, fără să-şi simtă picioarele atingând pământul; părăsind octogonul, se îndreaptă acum în josul unei cărări lungi, pline de iarbă, spre mormintele aflate la marginea pădurii întunecate de stejari cu coroane largi. Ajung într-o poiană. în mijlocul ei pământul a fost acoperit cu argilă, peste care a fost aşezat un strat subțire de nisip şi de pietriş fin; pe această temelie a fost ridicată casa mortuară, o structură cu patru pereți din lemn, fără acoperiş. înăuntrul ei se află o platformă joasă, tot din argilă, deasupra căreia se ridică un fel de sicriu pătrat, din lemn, din care se zăresc două trupuri: un tânăr şi o tânără, aşezați unul lângă altul, perfect întinşi, frumoşi chiar şi după moarte. Poartă apărători de aramă pe piept, cercei de aramă în urechi, brățări de aramă la mâini şi la picioare, iar la gât coliere strălucitoare, din colți de urs.

În cele patru colțuri ale casei mortuare se află câte un preot. Fețele le sunt acoperite de nişte măşti de lemn groteşti, pe cap au nişte coame imense de cerb, iar în mâini poartă toiage lungi de jumătate de metru, din lemn

acoperit cu aramă. Unul dintre ei începe o incantație aspră, agresivă. Toți patru îşi ridică toiagele şi le coboară la fel de rapid. E un semnal; e timpul ca obiectele care au aparținut morților să fie puse în mormânt. Rândurile de participanți, copleşiți de greutatea sacilor pe care îi cară, se apropie de casa mortuară. Nu plânge nimeni, dimpotrivă, cu toții par veseli, au fețele cuprinse de extaz şi ochii strălucitori, pentm că aceşti oameni ştiu, spre deosebire de civilizațiile care le-au urmat, că moartea nu e un sfârşit, ci doar o continuare naturală a vieții. Prietenii morți nu pot fi decât invidiați. Sunt onorați cu daruri bogate, astfel încât să poată trăi ca nişte regi în viața următoare: din saci răsar globuri din aramă şi din argint, bucăți de meteorit, mii de perle, mărgele de aramă şi de fier, nasturi de lemn şi piatră, cercei de metal, efigii din oase de animal şi din carapace de broască țestoasă, cuțite şi topoare ceremoniale din aramă, papirusuri din mică, oale negre, ace din oase, pături țesute artistic, şerpi sculptați în piatră, o grămadă impresionantă de ofrande, aşezate cu grijă şi în mod egal în jurul celor două trupuri neînsuflețite.

Mormântul e plin de daruri acum. Preoții dau un alt semnal. îşi ridică toiagele'şi participanții la înmormântare se retrag spre marginile poieniței, unde se aşează în cerc şi încep să cânte un imn sumbru şi tulburător. După câteva clipe, Zacharias li se alătură, îngânând melodia, dar nu şi cuvintele. Vocea sa e bogată, e un *basso cântărite,* şi e atât de frumoasă încât Sybille nu mai ştie ce să creadă şi îl priveşte uimită. El se întoarce spre ea, o prinde de braț şi îi şopteşte:

– Hai, cântă şi tu.

Ea dă din cap, nehotărâtă. începe totuşi să cânte, copleşită de emoție la început; apoi, încetul cu încetul, simte cum devine parte integrantă a ritualului şi vocea îi e mult mai sigură. Tonul ei înalt, de soprană, se ridică maiestuos deasupra celorlalte voci.

Urmează alte ofrande, diferite de primele: nişte băieți tineri acoperă casa mortuară cu bucăți de lemn uscate, cu frunze şi crengi, până ce aceasta nu se mai vede. Preoții le strigă să se oprească. Din pădure, apare o femeie, mai degrabă o fată, purtând o torță în mână; fata e goală, iar pe corpul ei subțire şi negricios sunt pictate nişte dungi bizare, roşii şi verzi; părul, bogat şi lung, i se ridică în spate datorită vitezei cu care aleargă. Ajunsă la casa mortuară, îşi trage o clipă respirația, apoi începe un dans sălbatic, rotindu-se în jurul ei şi punând foc în toate cele patru colțuri; la sfârşit, aruncă torța în mijlocul a ceea ce acum este evident că e un mg. Flăcările se ridică grăbite spre cer. Căldura emanată de ele ajunge până la Sybille. Casa mortuară se prăbuşeşte la pământ şi continuă să ardă.

Jarul încă mai străluceşte când oamenii încep să aducă pământ, pentm a acoperi totul. în afară de preoți şi de fata goală, care acum zace la pământ în marginea poieniței, toată lumea participă. Lângă copacii din apropiere, se află o groapă proaspăt săpată, de unde adoratorii aşezați pe rânduri, aduc țărâna în nişte coşuri şi în nişte piei de cerb sau chiar în palmele făcute căuş. O răstoarnă peste resturile arse şi se întorc în tăcere la groapă.

Sybille îl priveşte pe Zacharias; el îi face semn din cap şi amândoi se alătură procesiunii. Sybille coboară în groapă, ia o bucată mare de pământ

umed, argilos în palme şi o duce spre mormântul care se înalță tot mai sus. Apoi se întoarce la groapă după altă bucată. Mormântul creşte văzând cu ochii, e deja o colină a cărei bază e marcată de urmele picioarelor goale. Cei patru preoți stau nemişcați în colțurile lor, urmărind atent procesiunea. Da, îşi spune Sybille, aşa trebuie sărbătorită moartea, acesta e ritualul potrivit. Trupul îi e acoperit de sudoare, hainele-i sunt pătate de noroi şi de argilă, dar nu se lasă, îşi continuă drumurile între groapă şi mormânt, din ce în ce mai grăbită, transfigurată, într-o stare vecină cu extazul.

Apoi, din senin, vraja se rupe. Se întâmplă ceva, dar nu-şi dă seama ce anume, ceața se ridică, soarele o orbeşte, preoții şi restul oamenilor dispar, laolaltă cu mormântul neterminat. Au mai rămas doar ei doi, ea şi Zacharias, în mijlocul octogonului, cu maşinuțele de golf trecând pe lângă ei din toate părțile. La câțiva metri, trei copii însoțiți de părinți se holbează la ea, neîncetat; unul dintre ei, un băiețel de vreo zece ani o arată cu degetul şi urlă, astfel încât să fie auzit de jumătate din statul Ohio:

– Taată, ce e cu oamenii ăia? De ce arată aşa de ciudat?

Mama roşeşte şi strigă:

– *Taci,* Tommy, ce întrebare e asta? Cum poți fi atât de prost crescut? Tatăl, care pare şi el destul de furios, îi trage un dos de palmă copilului, drept peste față, apoi îl prinde de mână şi îl târăşte după el spre parc, urmat de toată familia.

Sybille tremură, fără să se poată opri. Se întoarce şi îşi acoperă ochii trădători cu palmele. Zacharias o îmbrățişează.

– Linişteşte-te, spune el, blând. E doar un copil. Linişteşte-te!

– Hai să plecăm de aici!

– Dar vreau să-ți arăt...

– Altădată. Acum du-mă de aici. La motel. Nu mai vreau să vizitez nimic. Nu mai vreau să mă vadă nimeni.

O duce la motel. Timp de o oră zace pe pat, cu fața în pernă, plângând. De câteva ori îi spune lui Zacharias că nu e pregătită pentru această excursie, că vrea să se întoarcă în Oraşul Rece, dar el nu-i răspunde, ci doar îi masează muşchii încordați ai spatelui, cu grijă, până ce Sybille se linişteşte. Atunci, se întoarce spre el, ochii li se întâlnesc, el o atinge şi încep să facă dragoste aşa cum fac cei morți.

III.

Noul înseamnă reînnoire: ad hoc enim venit, ut renovemur in illo; să iei lucrurile de la început, ca în prima zi; herrlich wie am ersten Tag. Reformarea sau renaşterea. Viața e ca o pasăre Phoenix, renăscând de fiecare dată din propria moarte. Adevărata natură a vieții e învierea; viața e viața de după moarte, o a doua viață, e reîncarnare. Totus hic ordo revolubilis testatio est resurrectionis mortuorum. Modelul universal al renaşterii e martorul învierii din morți.

Norman O. Brown: *Trupul iubirii*

– Curând vor începe ploile, doamnelor şi domnilor, le spune şoferul taxiului, în timp ce goneşte pe autostrada îngustă ce duce spre oraşul Zanzibar. Vorbeşte încontinuu, fără să dea niciun semn că ar fi speriat de neobişnuiţii săi pasageri. Probabil că habar nu are cine suntem, îşi spuse Sybille. într-o săptămână, două, vin ploile. Va ploua zile întregi. Ploile scurte vin la sfârşitul lui noiembrie sau la începutul lui decembrie.

– Da, ştiu, răspunde Sybille.

– O, aţi mai fost în Zanzibar?

– Într-un fel. Da, într-un fel, fusese de nenumărate ori în Zanzibar; şi cât de calmă putea fi, se miră ea, acum când adevăratul Zanzibar începea să se desfăşoare în faţa ochilor ei, acel Zanzibar de vis la care sperase dintotdeauna! Acum, însă, privea aceste lucruri cu detaşare: nimic nu o mai putea emoţiona ca înainte. Pe când trăia, un avion întârziat ar fi scos-o din sărite; o aşteptare de jumătate de oră ar fi adus-o în pragul furiei. Avusese parte de această întârziere şi înainte de a veni aici, dar nu reacţionase în niciun fel, rămăsese nemişcată, ascultând neatentă vorbele lui Zacharias, de parcă ar fi venit de undeva, de pe o altă planetă. Şi iată Zanzibarul; îl acceptase pur şi simplu, fără nici o emoţie. Pe vremuri, de fiecare dată când ajungea într-un loc, pe care până atunci îl văzuse doar în poze sau în filme - Marele Canion, Manhattan. Taos Pueblo - şi vedea că acesta arată exact aşa cum şi-l imaginase, simţea un fel de uimire vecină cu ameţeala; dar acum era în Zanzibar şi acesta se desfăşura previzibil şi lipsit de surprize în faţa ochilor ei, care urmăreau totul cu liniştea şi indiferenţa obiectivului unei camere de filmat.

Aerul încărcat de aburi era plin de miresme, şi nu doar de mirosul aşteptat al cuişoarelor, ci şi de nişte parfumuri mai grele, aproape cremoase, de hibiscus, jacaranda şi frangipani, care se infiltrau pe fereastra taxiului ca tentaculele unei caracatiţe. Atmosfera era încărcată, anunţând, parcă, iminenţa ploilor de durată; în orice clipă o perdea de apă putea să se aştearnă deasupra lor. Pe marginea şoselei se aflau doi pereţi verzi de palmieri, întrerupţi din loc în loc de nişte cocioabe sărăcăcioase, cu acoperişuri subţiri; în spatele palmierilor se întindeau crânguri bogate, întunecate, misterioase. De-a lungul drumului se zăreau obişnuitele obstacole tropicale: găini, capre, copii dezbrăcaţi, femei bătrâne cu feţele scobite, fără dinţi, hoinărind fără să le pese de claxonul furios al taxiului. Maşina trecuse de câmpii şi se îndrepta acum spre peninsula pe care se întindea oraşul Zanzibar. Temperatura creştea din minut în minut; peste insulă se lăsa un val de căldură umedă.

– Iată şi ţărmul, doamnelor şi domnilor, anunţă şoferul, cu vocea sa aspră, dominantă, supărătoare. Nisipul era de un alb strălucitor, iar apa de un albastru orbitor; două bărci de pescuit pluteau adormite în port, împinse de briza uşoară ce le sufla în pânze.

– Priviţi aici, vă rog...

Văzură o clădire uriaşă din lemn, vopsită în alb, înaltă de patru etaje, cu o mulţime de verande şi un acoperiş mare, în formă de cupolă. Sybille, care o recunoscuse, anticipă cuvintele şoferului, ca pe un ecou subliminal:

– Beit al-Ajaib, Casa Minunilor, fostul sediu guvernamental. Aici dădea, adeseori, Sultanul banchete fastuoase, la care veneau mărimi din

întreaga Africă. Acum nu mai e folosită. Alături e Vechiul Palat al Sultanului, dar acum se cheamă Palatul Poporului. Doriți să vizitați Casa Minunilor? E deschisă: putem să oprim, vă conduc eu.

– Poate altădată, răspunse cu vocea slăbită Sybille. O să stăm destul de mult aici.

– O, deci nu ați venit doar pentru o zi?

– Nu, vrem să rămânem o săptămână sau poate chiar mai mult. Am venit să studiez istoria insulei voastre. Sunt sigură că voi vizita şi Bett al-Ajaib. Dar nu azi.

– Ok, nu azi, nu azi, am înțeles. Foarte bine, dar să mă chemați pe mine. Vă duc unde doriți. Mă cheamă Ibuni. Spunând acestea, şoferul îi aruncă un zâmbet galant peste umăr şi se înscrise pe labirintul de străzi înguste care formau vechiul cartier arab numit şi Oraşul de Piatră.

Acesta era învăluit în linişte. Clădirile masive, din piatră albă, străjuiau străzile şi aleile înguste. Ferestrele erau acoperite cu obloane. Majoritatea uşilor - acele faimoase uşi din Oraşul de Piatră, cioplite cu măiestrie, adevărate capodopere islamice - erau încuiate. Magazinele păreau goale, vitrinele acoperite de praf, iar denumirile erau atât de roase de vreme încât Sybille nu reuşi să descifreze decât vreo câteva:

MAGAZINUL LUI PREMCHAND
SUVENIRURILE LUI MONJI
MAGAZINUL LUI ABDULLAH
BAZARUL LUI MOTILAL

Arabii părăsiseră Zanzibarul de multă vreme. La fel şi majoritatea indienilor, deşi se spunea că o parte începuseră să se întoarcă. Din când în când, taxiul trecea pe lângă limuzine lungi şi negre, de fabricație rusească sau chinezească, ocupate pe scaunele din spate de bărbați tuciurii, cu figuri importante, plini de sine, învăluiți din cap până în picioare în robe albe. Demnitari, îşi spuse Sybille, în drum spre cine ştie ce şedință de stat. în afară de limuzine nu mai văzu alte vehicule şi nici pietoni, în afară de câteva femei, îmbrăcate în nişte robe negre, care le acopereau inclusiv fața, grăbindu-se cine ştie unde. Oraşul de Piatră nu avea nimic din vitalitatea satelor; era un oraş al fantomelor, îşi spuse Sybille, foarte potrivit, de altfel, pentru nişte morți în vacanță. îl privi pe Zacharias, care dădu din cap şi îi zâmbi, un zâmbet rapid şi ironic, de parcă i-ar fi citit gândurile şi i-ar fi spus că exact la asta se gândea şi el. între morți, comunicarea se făcea cu uşurință şi rareori era nevoie de cuvinte pentru a se înțelege unul cu altul.

Drumul spre hotel părea incredibil de întortocheat, iar şoferul oprea aproape la fiecare magazin, întrebând, plin de speranță:

– Nu doriți să cumpărați oale de aramă, pieptare, brățări de argint sau lanțuri de aur din China? Deşi Sybille refuza de fiecare dată politicos, el continua să le arate tot felul de magazine, oferindu-le în acelaşi timp, informații despre locurile în care prețurile ar fi fost cele mai reduse, încetul cu încetul, Sybille observă că anumite străduțe se repetau şi că recunoştea deja numele de magazine cu cele mai ieftine brățări de aur: era clar, şoferul era pe statul de plată ale comercianților respectivi.

– Te rog să ne duci la hotel, ceru ea şi, când el îi dădu înainte cu „cele mai ieftine perle, cel mai ieftin fildeş doar aici", ea repetă cererea, pe un ton

mai ferm, dar fară să-şi iasă din fire. Probabil că Jorge ar fi foarte mândru de ea, dacă ar putea să o vadă în aceste momente: adeseori, bietul de el fusese victima nerăbdării ei isterice. Nu ştia care era cauza acestei schimbări. O fi un efect secundar al reciclării sau poate urmarea faptului că-şi petrecuse doi ani cu îndrumătorul din Oraşul Rece sau, pur şi simplu, înțelesese că acum dispunea de tot timpul din lume şi că ar fi absurd să se mai grăbească.

– Iată şi hotelul dumneavoastră, anunță, în sfârşit, Ibuni.

Era o veche casă arăbească - cu coloane înalte, cu nenumărate balcoane, cu aerul umed şi cu ventilatoare electrice învârtindu-se anemic pe holurile întunecate. Sybille şi Zacharias primiră un apartament vast la etajul al treilea, al cărui balcon dădea într-o curte plină de palmieri şi copaci kapoka. Mortimer, Gracchus şi Nerita, care sosiseră cu mult înaintea lor, primiseră o cameră identică un etaj mai jos.

– Am să fac o baie, îi spuse Sybille lui Zacharias. Te duci la bar?

– Probabil că da. Sau am să fac o plimbare în grădină.

După ce bărbatul ieşi din cameră, Sybille îşi scoase repede de pe ea hainele transpirate. Baia era o minunăție bizantină, cu elaborate modele de faianță colorată şi cu o cadă galbenă, imensă, ridicată pe nişte picioare din bronz, în formă de gheare de vultur. Zâmbi când îşi văzu reflecția în oglinda înaltă şi ovală. O astfel de oglindă avusese şi la casa în care fusese reciclată. în dimineața în care se trezise din moarte, cinci sau şase morți intraseră în cameră, pentru a sărbători întoarcerea ei în această lume şi aduseseră şi o oglindă, la fel de mare ca cea de aici; cu mare ceremonie şi cu multă grijă, trăseseră cuvertura de pe ea şi putu să-şi vadă în oglindă corpul gol, la fel de frumos, neschimbat, cu aceeaşi talie subțire şi aceeaşi sâni plini pe care îi avusese înainte de a muri; mai mult, i se păruse atunci că arăta chiar mai bine decât înainte, că părea mult mai sănătoasă şi mult mai tânără.

– Eşti o femeie foarte frumoasă.

Aşa îi spusese Pablo. Numele său, şi ale celorlalți, avea să le afle ceva mai târziu.

– Mă simt uşurată. Credeam că am să mă trezesc o mină.

– Imposibil, răspunse Pablo. Aşa ceva nu se poate întâmpla.

– Niciodată, completă o femeie tânără. Nerita era numele ei.

– Dar morții îmbătrânesc şi ei, nu-i aşa?

– Da, dar nu aşa cum o fac vii.

– Mai încet?

– Mult, mult mai încet. Şi într-un mod diferit. Toate procesele noastre biologice se desfăşoară mai încet, în afară de funcțiile creierului, care sunt mult mai rapide decât atunci când eram în viață.

– Mai rapide? Cum adică?

– Ai să vezi.

– Sună bine.

– Da, suntem extraordinar de norocoşi. Viața a fost bună cu noi. Şi, da, suntem într-o poziție privilegiată, ideală. Noi reprezentăm noua aristocrație.

– Noua aristocrație...

* * *

Sybille intră încet în cadă, lipindu-şi spatele de porțelanul rece, care o înfiora puțin şi lăsă apa să curgă până îi ajunse la gât. închise ochii şi îşi lăsă gândurile să zboare în voie. Zanzibarul o aştepta. *Străzi pe care nu am crezut că voi ajunge vreodată.* Lasă-le să mă aştepte. *Cuvinte pe care nu am crezut că le voi folosi vreodată. Atunci când mi-am părăsit corpul.* Dar acum avea timp pentm toate, toate veneau la timpul lor.

– *Eşti o femeie foarte frumoasă,* îi spusese Pablo, fără nici cea mai mică intenție de a o flata.

Da. Voise să le explice, în acea primă dimineață, că ei nu-i păsa foarte mult de felul în care arăta, că prioritățile ei erau altele, mai „înalte", dar nu o făcuse, pentm că nu era nevoie. O înțeleseseră imediat. în plus, de fapt, îi păsa de corpul ei. Faptul că era frumoasă era mai puțin important pentm ea, comparativ cu acele femei ale căror singur avantaj era frumusețea fizică. Dar felul în care se prezenta o preocupa; îi plăcea corpul ei şi ştia că plăcea şi la alții; asta o ajutase în relațiile cu ceilalți, o ajutase să-şi facă mai uşor legături şi pentm asta fusese, întotdeauna, recunoscătoare. Dar, pe când era vie, avusese conştiința faptului că, o dată şi o dată, această frumusețe se va ofili şi că atonei va pierde puterea pe care i-o conferea frumusețea. Pe când acum, acest lucru nu mai era posibil: avea să se schimbe, cu timpul, dar nu aşa cum o făceau vii, descom-punându-se. Nu, corpul ei nu avea să se urâțească niciodată. Nu avea să o trădeze niciodată.

– *Noi suntem noua aristocrație...*

După baie rămase câteva minute în fața ferestrei deschise, goală în bătaia brizei umede, ascultând sunetele din jur: nişte clopote care băteau în depărtare, ciripitul vesel al păsărilor tropicale, vocile unor copii care cântau într-o limbă pe care nu o recunoscu. Zanzibar! Sultani, condimente, Livingstone şi Stanley, Tippu Tib, stăpânul sclavilor, Sir Richard Burton petrecând o noapte aici, probabil chiar în acest hotel... Gâtlejul îi era uscat, inima îi bătea cu putere; iată că mai era, totuşi, capabilă de emoții. Simți nerăbdare, dorința de a vizita acest loc cât mai repede. Zanzibarul era acolo, doar pentru ea. Ok, Sybille. nu mai pierde vremea, trage nişte haine pe tine, ia-ti prânzul şi hai în oraş.

Îşi scoase nişte pantaloni scurți şi o bluză subțire din valiză. Chiar atunci Zacharias intră în cameră şi ea îi spuse, fără să-l privească:

– Kent, crezi că e ok dacă port pantaloni scurți aici? Sunt...

Când îi văzu expresia de pe față, vocea i se înmuie.

– Ce ... ce s-a întâmplat...

– Tocmai am stat de vorbă cu soțul tău. răspunse acesta.

– E *aicil*

– M-a abordat în holul hotelului. îmi ştia până şi numele. „Tu trebuie să fii Zacharias" mi-a spus cu acel aer teatral cu care un soț înşelat îl abordează pe Celălalalt, într-un film clasic. „Unde e Sybille? Trebuie să o văd."

– O, Kent, nu!

– L-am întrebat ce vrea de la tine. „Sunt soțul ei" mi-a răspuns şi

atunci i-am spus: „Vrei să spui că ai fost soțul ei. Lucrurile s-au schimbat şi atunci...”

– Nu mi-l pot imagina pe Jorge făcând-o pe durul. E un om atât de *blând,* Kent! Cum arăta?

– Ca un nebun. Ochi sticloşi, fălci încleştate, extrem de nervos. Ştie că nu ar trebui să facă astfel de lucmri, nu?

– Jorge ştie foarte bine cum trebuie să se poarte. O, Kent, ce porcărie. Unde e acum?

– La recepție. Nerita şi Laurence stau de vorbă cu el. Doar nu vrei să-l vezi?

– Bineînțeles că nu.

– Scrie-i un bilet şi spune-i că nu vrei să-l vezi şi îl duc eu jos. Spune-i să plece de aici.

Sybille dădu din cap.

– Nu vreau să-l rănesc.

– Să-l răneşti? Păi a umblat jumătate de lume după tine, ca un tânăr îndrăgostit, a încercat să-ți violeze intimitatea, ți-a întrerupt o călătorie importantă, a refuzat să urmeze convențiile stabilite între morți şi vii şi tu ...

– Dar mă iubeşte, Kent.

– Te-a iubit. Mă rog, pot înțelege asta. Dar persoana pe care a iubit-o nu mai există. Asta trebuie să înțeleagă.

Sybille îşi închise ochii.

– Nu vreau să-l rănesc. Şi nu vreau să-l răneşti nici ta.

– Nu am de gând să o fac. Deci vrei să-l vezi?

– Nu, strigă ea. Se încruntă, supărată, şi îşi amncă pantalonii scurți şi bluza pe un scaun. Simți cum îi zvâcnesc tâmplele şi cum o cuprinde o senzație amenințătoare, cum nu mai simțise din ziua în care vizitase mormintele indiene din Ohio. Se duse la fereastră şi privi afară, aşteptându-se cumva să-l zărească pe Jorge certându-se cu Nerita şi Laurence în curtea interioară. Dar, în afară de un camerist care se holbă fericit la sânii ei goi şi care îi amncă un zâmbet de mulțumire, în curte nu era nimeni. Sybille îi întoarse spatele şi spuse, pe un ton neutru:

– Du-te jos. Spune-i că mi-e imposibil să-l întâlnesc. Foloseşte acest cuvânt: imposibil. Nu că *nu vreau* să-l văd, nu că *nu mi-aş dori* să-l văd, nu că *nu e bine* să-l văd, ci doar că mi-e *imposibil* să-l văd. Şi apoi sună la aeroport. Vreau să ne întoarcem în Dar cu avionul de seară.

– Dar abia am sosit!

– Nu contează. Ne vom întoarce altădată. Jorge poate fi foarte insistent; nu va accepta decât un refuz brutal şi, în acest moment, nu sunt în stare de aşa ceva. Aşa că va trebui să plecăm.

* * *

Klein nu mai văzuse un reciclat până atunci, de aproape, cel puțin. Precaut, incomodat, amnca priviri intense, dar scurte lui Kent Zacharias, în timp ce stăteau pe scaunele de răchită dintre palmierii pitici din holul hotelului. Jijibhoi îi spusese că pe morți îi simți cumva la nivel mai degrabă

subliminal, că nu e ceva exterior şi avusese dreptate; ochii lui aveau acea fixitate de care se vorbise atâta şi pielea sa era palidă, dar *pe dedesubt,* căci la prima vedere era la fel de normală ca a celor vii. Totuşi, dacă Klein nu ar fi ştiut că Zacharias era un reciclat, nu ar fi putut să-şi dea seama că e mort. încercă să şi-l imagineze pe acest bărbat, pe acest arheolog cu părul şi fața roşie, pe acest săpător de morminte, în pat cu Sybille. Făcând ceea ce or fi făcând morții atunci când se iubeau. Nici măcar prietenul său, Jijihboi, nu ştia precis ce însemna asta. Ceva cu mâinile, cu ochii, cu şoapte şi zâmbete, dar fără contactai organelor genitale - cel puțin aşa credea Jijihboi. *Stau de vorbă cu amantul lui Sybille. Acesta e amantul lui Sybille.* Cât de mult îl deranja asta! Sybille avusese amanți şi cât fusese în viață; la fel şi el; ca toată lumea, aşa era viața. Dar acum se simțea amenințat, copleşit, învins de acest cadavru ambulant, care era acum iubitul soției sale.

– Imposibil? întrebă Klein.

– Acesta e cuvântai pe care l-a folosit.

– Nu pot s-o văd nici pentm câteva minute?

– Imposibil.

– Dar nu poți măcar să mă laşi s-o privesc câteva clipe? Vreau doar să văd cum arată.

– Nu ți se pare umilitor să te faci de râs în felul acesta, doar ca să-i arunci o privire?

– Ba da.

– Şi totuşi continui să o faci? -Da.

Zacharias oftă.

– Îmi pare rău, dar nu te pot ajuta.

– Poate că Sybille e obosită după călătorie. Poate că mâine va vrea să mă vadă, ce zici?

– Posibil, îi răspunse Zacharias. Vino din nou mâine.

– Mulțumesc, mi-ai fost de mare ajutor.

– *De nada.*

– Pot să-ți cumpăr ceva de băut?

– Nu, mulțumesc. Nu mai beau, de când... zâmbi Zacharias.

Dar Klein simțise deja mirosul de whiskey din respirație. Nu contează, îşi spuse, e bine şi aşa. Se hotărî să plece. în fața hotelului, un şofer stătea, plin de speranță, cu capul scos pe geam:

– Turul insulei, domnule? Plantațiile de cuişoare, stadionul?

– Le-am văzut deja, răspunse Klein. Du-mă la plajă.

îşi petrecu după amiaza urmărind puii de broască țestoasă încercând să ajungă în apă. A doua zi dimineața se întoarse la hotelul lui Sybille, dar nu mai găsi pe nimeni; plecaseră toți cinci, cu avionul de noapte, spre Dar, îl informă, cu un aer plin de durere, recepționerul. Klein îl întrebă dacă putea să dea un telefon şi funcționarul îi arătă un instrument antic, aflat pe o măsuță, lângă bar. îl sună pe Barwani.

– Ce se întâmplă? îi strigă. Mi-ai spus că vor sta aici pe puțin două săptămâni.

– O, domnule, lucrurile se schimbă, răspunse Barwani, aproape şoptit.

IV

Ce urmează? Ce-mi va aduce viitorul? Nu ştiu, nu am nici o presimțire. Când un păianjen coboară, spre un punct fix, tot ceea ce vede înaintea lui e doar vid, un vid în care s-ar putea să nu găsească loc să-şi țească plasa; ceea ce mă determină pe mine să merg înainte sunt lucrurile pe care le-am făcut până acum. Viața asta e o aiureală şi nu merită efortul de a fi trăită.

Soren Kierkegaard: *Ori/ori*

– În ceea ce priveşte problema morții, cine poate spune ce e bine şi ce e rău, dragul meu prieten, îi spuse Jijihboi. Când eram copil, în Bombay, nu era ceva neobişnuit să-i vezi pe vecinii noştri hinduşi practicând ritualul suttee, care presupunea arderea văduvei odată cu soțul ei. In virtutea cărui drept îi puteam numi barbari? Desigur – aici ochii săi negri sclipiră malițioşi - aşa le şi ziceam atunci când eram siguri că nu ne puteau auzi. Mai vrei nişte orez cu curry?

Klein îşi reprimă oftatul. Era deja sătul, iar orezul acela era mult prea iute pentru gusturile sale; dar ospitalitatea lui Jijihboi, insistentă, fără însă a fi supărătoare, avea o calitate aproape sfântă, care îl făcea pe Klein să se simtă ca un blas-femiator ori de câte ori îl refuza. Aşa că zâmbi şi dădu din cap că da şi Jijihboi se ridică şi mai adăugă o lingură de orez în farfuria sa, peste mielul, la fel de iute, gătit cu alune şi alte mirodenii. Tăcută, soția lui Jijihboi se duse în bucătărie şi se întoarse cu o sticlă rece de bere. înainte de a se aşeza lângă el, îi zâmbi şters. Se completează foarte bine indienii ăştia, îşi spuse Klein.

Formau un cuplu elegant, pe care era imposibil să nu-l remarci. Jijihboi era un bărbat înalt cu nasul acvilin, cu pielea întunecată, cu părul foarte negru şi cu o mustață formidabilă. Mâinile şi picioarele îi erau însă foarte mici; era politicos, rezervat şi se mişca cu o iuțeală incredibilă. Klein presupunea că nu putea avea mai mult de patruzeci de ani, deşi, după cum arăta, putea avea, la fel de bine, treizeci sau cincizeci. Soția sa - al cărei nume, în mod straniu, Klein nu-l aflase niciodată – era mai tânără decât bărbatul ei, aproape la fel de înaltă, cu pielea ceva mai deschisă - de un măsliniu deschis - şi cu o siluetă voluptoasă. Se îmbrăca, întotdeauna, în sari-uri de mătase, înflorate; în schimb, Jijihboi adoptase moda vestică, purtând costume de afaceri, care fuseseră însă la modă în urmă cu douăzeci de ani. Klein nu-i văzuse niciodată cu capul gol; ea purta o eşarfa cu dungi albe, iar el o tocă de brocart, care îi făcea pe unii să-l creadă evreu. Nu aveau copii şi se simțeau bine aşa, formând un duo apropiat, un întreg perfect, două unități ale aceleiaşi entități, de nedespărțit, aşa cum fuseseră şi Klein şi Sybille, cândva. Felul în care îşi ghiceau gândurile, înțelegându-se mai mult din gesturi şi priviri, era puțin desconcertant, intimidant chiar, pentru cei din afară. Aşa cum fuseseră şi Klein şi Sybille cândva.

– La voi..., începu Klein.

– O, totul e foarte, foarte diferit. Cunoşti obiceiurile noastre de înmormântare?

– Expunerea morților, nu? Soția lui Jijihboi chicoti:

– O schemă antică de reciclare!

– Turnurile Tăcerii, continuă Jijihboi. Se ridică şi se duse la fereastra largă a bucătăriei, cu spatele la Klein, privind luminile sclipitoare din Los Angeles. Casa sa, din lemn şi sticlă, stătea într-un echilibru precar pe marginea unei stânci din Benedict Canyon, chiar sub Mullholand; de aici, puteai vedea totul, din Hollywood până în Santa Monica. Avem cinci astfel de Turnuri în Bombay, pe înălțimile Malabar, un lanț muntos pietros la Marea Arabică. Sunt vechi de sute de ani, au formă de cerc, cu o circumferință de aproape o sută de metri, înconjurate de ziduri de piatră înalte de trei-patru metri. Când un Parsi moare ... ştii cumva ce se întâmplă?

– Nu, dar aş vrea să aflu.

– Ei bine, când un Parsi moare, este cărat la Turnuri, pe o targa de fier, de către nişte ciocli profesionişti; rudele sale îl urmează, într-o procesiune, ținându-se de mână, prin intermediul unei batiste albe. E o scenă minunată, dragă Jorge. în zidul de piatră e o uşă pe care numai cioclii şi cel decedat pot intra. în interiorul Turnului se află o platformă circulară, pavată cu dale mari şi împărțită în trei rânduri de receptacule puțin adânci. Rândul de la margine e folosit pentru bărbați, următorul pentru femei, iar cel din mijloc pentru copii. Mortul este aşezat în locul său de odihnă; vulturii, din grădinile de palmieri aflate în jurul Turnurilor, încep să se rotească deasupra lui şi, într-o oră, două, nu mai rămân din el decât oasele. Mai târziu, scheletul, uscat de soare, este aruncat într-un cuptor, aflat în centrul Turnului. Bogații şi săracii ard la un loc, până devin cenuşă.

– Toți indienii Parsi sunt, ă, ă, îngropați în felul acesta?

– Nu, nu, în niciun caz, aproape strigă Jijihboi. în zilele noastre, tradițiile strămoşeşti au început să se piardă. Tinerii preferă incinerarea sau chiar îngroparea propriu-zisă. Dar mulți dintre noi încă preferăm această metodă. E prea frumoasă ca să uităm de ea.

– ... frumoasă...?

Soția lui Jijihboi interveni, pe un ton scăzut:

– Să îngropi un cadavru în pământ, într-un ținut tropical, umed, unde bolile se pot transmite foarte uşor, ni se pare ceva nesănătos. Şi, dacă îl arzi, înseamnă să-i pierzi substanța. Dar, să dai trupul de mâncare unor păsări flămânde şi eficiente -rapid, curat, fără prea multă tevatură - e pentru noi o modalitate de a celebra economia naturii. Şi să amesteci oasele rămase împreună cu oasele întregii comunități, e pentm noi dovada democrației perfecte.

– Dar vulturii nu pot răspândi boli contagioase dacă se hrănesc cu ....?

– Niciodată, răspunse Jijihboi, cu fermitate. Şi nici nu se pot îmbolnăvi de la bolile noastre.

– Bănuiesc că amândoi intenționați să faceți la fel cu trupurile voastre când ... îngrozit, Klein se opri, dădu din cap, tuşi ruşinat şi încercă să zâmbească. Vedeți ce am pățit de la orezul vostru radioactiv? Vorbesc numai prostii. îmi cer scuze. Voi m-ați chemat să mă hrăniți şi eu vă fac planurile de înmormântare!

Jijihboi râse amuzat.

– Pentru noi moartea nu e ceva de speriat, dragă prietene. E doar - nici nu cred că e nevoie s-o mai spun - doar un eveniment natural. Acum suntem aici dar, la un moment dat, trebuie să plecăm. Şi, da, când ne va veni vremea, ne vom duce la Turnurile Tăcerii.

Soția sa îl completă, pe un ton neaşteptat de ascuțit:

– Oricum aşa e mult mai bine, mult mai bine decât să alegem Oraşul Rece!

Era prima oară când Klein o vedea atât de aprinsă.

Jijihboi se întoarse cu fața spre ea şi o privi cu atenție. Era, iar, pentru prima oară când îl vedea făcând aşa ceva. Era ca şi cum fragila rețea de politețe elaborată pe care el şi gazdele sale o construiseră întreaga seară se rupsese dintr-odată. Gesticulând agitat, Jijihboi începu să strângă farfuriile goale şi, după un moment lung şi straniu, spuse:

– Iart-o pe soția mea, nu a vmt să te jignească. Klein ridică din umeri:

– Nu m-a jignit câtuşi de puțin. Are dreptul să aibă propriile opinii în legatară cu reciclarea. Mă întreb, însă...

Se opri incomodat, temându-se parcă să insiste prea mult. -Da?

– Nu contează. Nu era ceva important.

– Te rog, insistă Jijihboi, doar suntem între prieteni.

– Mă întreb, reîncepu Klein, încet, dacă nu ți-e greu, mă refer la faptul că trebuie să-ți petreci atât de mult timp printre morți, stadiindu-i, cunoscân-du-le ritualurile, dedicându-ți, la urma urmei, întreaga carieră, în timp ce soția ta disprețuieşte Oraşele Reci şi tot ce ține de ele. Căci dacă preocuparea ta îi provoacă atâta silă, înseamnă că nu îți poți împărtăşi rezultatele muncii cu ea.

– O, asta era? răsuflă uşurat Jijihboi, păi, dacă e vorba doar despre asta, mie mi-e şi mai silă de cei care aleg să fie reciclați.

– Serios? Klein nu se aşteptase la aşa ceva din partea lui Jijihboi. Ți-e silă de ei? Şi atunci cum de ai ales să te ocupi tocmai de ei?

Jijihboi îl privi uimit.

– Cum? Vrei să spui că pentm a stadia ceva, un savant trebuie să aleagă doar subiecte care îi plac? Râse din toată inima. Păi, uită-te la tine. Eşti evreu, nu? Şi totuşi, lucrarea ta de doctorat a fost, nu-i aşa, despre perioada de început al celui de-al treilea Reich.

Klein clipi încurcat.

– Touché!

– Ca sociolog, subcultara morților mi se pare irezistibilă, continuă Jijihboi. Să poți stadia un aspect atât de nou şi de radical al existenței umane, mi se pare un privilegiu, un dar. Nu cred că există un câmp mai fertil de investigații decât acesta. Asta nu înseamnă câtuşi de puțin că aş dori să devin unul dintre aceşti reciclați. Pentm mine şi soția mea nu există decât Tumul Tăcerii, soarele arzător, vulturii rotindu-se deasupra noastră şi apoi sfârşitul, nimic, punctai terminus.

– Habar nu am avut că gândeşti în felul acesta. Poate dacă aş fi ştiut mai multe despre teologia Parsilor, mi-aş fi putut închipui...

– Nu m-ai înțeles. Obiecțiile nostre nu sunt de natură teologică. Doar că noi avem aceeaşi dorință, poate puțin nebunească, de a nu mai continua după ce timpul alocat nouă se va fi sfârşit. în plus, trebuie să recunosc că

am rezervele mele în ceea ce priveşte impactul reciclaților asupra societății noastre. Sunt foarte tulburat când mă aflu în preajma lor. în sinea mea, mi-e chiar frică de aceşti oameni şi de cultura pe care o construiesc.

Simt o înverşunare împotriva a ... Aici, Jijihboi făcu o pauză. îmi cer scuze. S-ar putea ca vorbele mele să ți se pară puțin prea dure. Dar vezi cât de complexe sunt sentimentele mele în legătură cu această chestiune? Fascinație şi repulsie în acelaşi timp? Activitatea mea profesională se desfăşoară între aceşti doi poli. Nu ştiu însă de ce-ți spun ție toate astea. Dacă nu te supăr, probabil te plictisesc. Mai bine ne-ai povesti despre călătoria ta în Zanzibar.

– Ce să mai spun? M-am dus acolo, am aşteptat-o timp de aproape două săptămâni, nu m-am putut apropia de ea şi m-am întors acasă. M-am dus tocmai în Africa şi nu am reuşit s-o văd nici măcar pentru o clipă.

– Cât de frustrant trebuie să fi fost pentru tine, dragă Jorge!

– Nu a ieşit din camera de hotel. Şi nici nu m-au lăsat să urc la ea.

– Cine sunt cei care nu te-au lăsat?

– Cei din anturajul ei. Era împreună cu alți patru morți, o femeie şi trei bărbați. Ea a stat în aceeaşi cameră cu arheologul acela, Zacharias. De altfel, el s-a comportat ca o gardă de corp şi a ținut-o departe de mine, deşi, trebuie să recunosc, a făcut-o într-un mod foarte inteligent. Oricum, tipul se purta de parcă era iubita lui. Probabil că aşa chiar stau lucrurile. Ce poți să-mi spui despre asta, Framji? Morții se căsătoresc între ei? E Zacharias noul ei soț?

– Mă îndoiesc. Pentru ei nu există termenii de „soț" şi „soție". Dar au şi ei relații, deşi noțiunea de cuplu le e străină, poate chiar necunoscută. în schimb, obişnuiesc să se grupeze în nişte pseudo-familii, formate din trei, patru persoane, care ...

– Adică vrei să spui că toți patru tovarăşii ei care au însoțit-o în Zanzibar sunt iubiții ei?

Jijihboi făcu un gest larg cu mâna:

– Cine ştie? Dacă înțelegi prin asta relații fizice, mă îndoiesc, dar nimeni nu ştie nimic sigur, deocamdată. Oricum, Zacharias pare să fie companionul ei preferat. Ceilalți probabil că fac parte din pseudo-familia lor. Sau poate că nu. Am motive să cred că, în anumite momente, fiecare mort poate pretinde relații familiale cu toți cei asemenea lui. Dar cine poate spune cu exactitate? Noi percepem lucrurile pe care le fac ei deformat, ca printr-o sticlă fumurie.

– Eu nici aşa nu o văd pe Sybille. Nici măcar nu ştiu cum mai arată acum.

– A rămas la fel de frumoasă.

– Mi-ai mai spus. Dar eu aş vrea s-o văd cu ochii mei. Tu nu poți înțelege, Framji, cât de mult îmi doresc s-o văd. Durerea pe care o simt când ...

– Ai vrea s-o vezi chiar acum? Klein împietri de uimire:

– Cum? Ce vrei să spui? E ...?

– În camera alăturată? Nu, nu e nimic de genul acesta. Dar am o mică surpriză pentru tine. Hai să mergem în bibliotecă.

Zâmbind larg, Jijihboi îl conduse din bucătărie în micul birou, aflat

alături, o cameră plină din podea până în tavan cu cărți scrise într-un număr impresionant de limbi - şi nu doar în obişnuitele engleză, franceză şi germană - ci şi în sanskrită, hindusă, guj erați şi farsi, limbile oferite de educația poliglotă în care fusese crescut Jijihboi, în cadrul micii colonii farsi din Bombay, comunitate pentru care nicio limbă care cândva a fost prețuită nu a fost uitată. împinse într-o parte dosarele cu studiile sale şi scoase la iveală un cub cu fotografii, îl activă, atingând una din laturi cu un deget şi i-l dădu lui Klein.

Imaginea holografică, ascuțită, uimitoare, arăta trei siluete aflate pe o câmpie ce se întindea la nesfârşit, cu iarba mare şi pe care nu se aflau nici copaci, nici alte obstacole, ci un covor verde, infinit, sub un cer albastru ca moartea. Zacharias era în stânga, cu fața întoarsă de la obiectivul camerei de fotografiat; privea în jos, spre capătul țevii unei carabine uriaşe. în partea îndepărtată stătea un bărbat îndesat, puternic, cu părul negru, al cărui față palidă, cu trăsături aspre, era acoperită de barbă. Klein îl recunoscu imediat: Anthony Gracchus, unul dintre morții care o însoțiseră pe Sybille în Zanzibar. Sybille era chiar lângă el, îmbrăcată în pantaloni kaki şi o bluză albă. Brațul lui Gracchus era întins; în mod evident, îi arăta femeii ținta spre care ea avea să-şi ridice carabina pe care o ținea într-o parte şi care era la fel de mare ca a lui Zacharias.

Klein întoarse cubul şi începu să-i studieze fața din diferite unghiuri; la vederea ei, degetele îi deveniră neîndemânatice, greoaie, pleoapele începură să-i tremure. Jijihboi îi spusese adevărul: era la fel de frumoasă. Cu toate acestea, nu mai rămăsese nimic din acea Sybille pe care o cunoscuse el. Ultima oară când o văzuse, zăcând în sicriu, i se păruse ca o statuie de marmură fără greşeală şi acum avea aceeaşi alură statuară suprarealistă. Fața îi era ca o mască, fară nicio expresie, calmă, îndepărtată, desprinsă de prezent; ochii ascundeau mistere strălucitoare; buzele formau un zâmbet şters, enigmatic, de-abia perceptibil. Imaginea ei atât de schimbată, de nefamilîară, de străină îl înspăimântă. Poate că era intensitatea concentrării aceea care îi dădea acest aspect marmoreal de nepătruns, căci părea că îşi dorea cu toată ființa să nimerească ținta, întorcând din nou cubul, la extrem, Klein reuşi să vadă care era aceasta: o pasăre bizară, ce se mişca prin iarbă, undeva în stânga ei, o pasăre mai mare decât un curcan, rotundă ca o minge, cu penele de un gri cenuşiu şi cu pieptul şi coada albe, cu aripile gălbui şi nişte picioare scurte şi comice, tot galbene. Avea un cap imens, care se termina într-o creastă zburlită, neagră. Creatura avea un aer solemn, demn şi nu părea conştientă de soarta care o aştepta. Ce ciudat! Sybille tocmai se pregătea să ucidă o ființă, ea, care întotdeauna detestase aşa ceva. Sybille - zeița vânătorii! Sybille - zeița lunii! Sybille - Diana! Tulburat, Klein privi spre Jijihboi şi îl întrebă:

– De unde ai asta? Unde a fost filmată? Bănuiesc că în safariul acela din Tanzania, nu?

– Da, în februarie. Vânătorul alb e ghidul lor.

– L-am văzut în Zanzibar. Numele lui e Grac-chus. Era unul din morții care călătorea împreună cu Sybille.

– Se ocupă de o rezervație de vânătoare, nu departe de Kilimanjaro, spuse Jijihboi, rezervație ce le este destinată exclusiv morților. Una dintre

cele mai bizare manifestări ale subculturii lor. Nu vânează decât acele animale care ...

Klein îl întrerupse, neliniştit:

– De unde ai poza?

– A fost făcută de Nerita Tracy, care e una din tovarăşele soției tale.

– Am cunoscut-o şi pe ea, în Zanzibar. Dar cum...

– Un prieten de-al ei e cunoştința mea, de fapt unul din informatorii mei, o relație foarte valoroasă pentm stadiile mele. Acum o lună l-am întrebat dacă nu ar putea obține aşa ceva pentm mine. Nu i-am spus, desigur, că mi-l doream pentru tine. Jijihboi îl privi cu atenție: Pari tulburat, dragă prietene.

Klein dădu din cap că da. închise ochii, ca pentm a-i proteja de imaginea lui Sybille din pozã. După o vreme, rosti cu voce slabă şi neutră:

– Trebuie să o văd.

– Poate că ar fi mai bine pentm tine dacă ai abandona...

– *Nu.*

– Chiar nu există nicio modalitate prin care să te conving că e periculos ceea ce încerci să faci?

– Nu, nici măcar nu merită să încerci. Trebuie să ajung la ea. Trebuie.

– Şi cum ai de gând să faci asta? Klein îi răspunse mecanic:

– Intrând în Oraşul Rece Zion.

– Ai mai încercat o dată asta şi nu ți-au dat voie.

– De data asta o să-mi dea. Nu pot refuza un mort.

Ochii prietenului său se măriră.

– Vrei să renunți la viață? Ăsta e planul tău? Ce tot vorbeşti acolo, Jorge?

Klein începu să râdă:

– Nu, nu asta am vrut să spun.

– Nu mai înțeleg nimic.

– Intenționez să mă strecor printre ei. Mă voi deghiza astfel încât să arăt ca ei. Mă voi strecura în Oraşul Rece ca un necredincios în Mecca. îl prinse pe Jijibhoi de mână. Crezi că mă poți ajuta? Crezi că mă poți învăța felul lor de a fi? Jargonul pe care îl folosesc?

– Te vor descoperi imediat.

– Poate. Dar poate că voi reuşi să ajung la Sybille înainte de a mă prinde.

– E o nebunie, spuse Jijibhoi, în şoaptă.

– Chiar şi aşa. Tu îi cunoşti foarte bine. Vrei să mă ajuți?

Uşor, Jijibhoi îşi retrase mâna din strânsoarea lui Klein. Traversă camera şi, pentm câteva clipe, aranja nişte cărți pe birou, le răsfiră şi le aranja la loc. în cele din urmă îi răspunse:

– Eu personal nu te pot ajuta cu prea multe. Cunoştințele mele despre ei sunt largi, dar nu chiar aşa de bogate. Dar, dacă insişti, îți pot face cunoştință cu cineva care ar putea să te ajute mult mai bine decât aş putea-o face eu. E unul dintre informatorii mei, un mort, un bărbat care a refuzat tutela îndrumătorului, o persoană care e *dintre ei,* dar nu şi de partea lor. Poate el te va putea instrui ce să faci.

– Sună-l, îi cern Klein.

– Trebuie, însă, să te avertizez că e un tip imprevizibil, turbulent, în care nu poți avea prea multă încredere. Valorile umane, în care credem noi, nu înseamnă nimic pentm el.

– Sună-l.

– Dacă aş putea să te fac să te răzgândeşti…

– Sună-l.

V.

Certurile aduc necazuri. în zilele acestea, leii rag mai mult decât altădată. Bucuria e urmată de durere. Nu e bine să-i baţi prea mult pe copii. Mai bine ai pleca acum şi te-ai duce acasă. Azi nu vei putea lucra. Ar trebui să mergi la şcoală în fiecare zi. Nu te-aş sfătui să mergi pe drumul acesta, nu vei putea trece de apa care-l taie. Nu contează, voi trece. Mai bine ne-am întoarce. Lămpile acestea consumă foarte mult ulei. În Nairobi nu există ţânţari. Aici nu există lei. Sunt nişte oameni aici care caută ouă. E apă în fântână? Nu, nu e deloc. Dacă sunt numai trei oameni, nu se va putea lucra azi.

D.V. Perrot: *Învăţaţi Swahili fără profesor*

Gracchus le face semne furioase gonacilor şi urlă la ei:

– Shika njia hii hii! Trei dintre ei se întorc, ceilalţi doi continuă să alerge. *Ninyi nyote!* le strigă iar. *Fanga karna hivi!* Dă din cap, scuipă, îşi şterge sudoarea cu mâneca de la cămaşă. Pe un ton mai scăzut, în engleză, având grijă să nu fie auzit, adaugă: Faceţi cum vă zic eu, negri ticăloşi sau am să fiu şi mai mort decât sunt, până la asfinţit!

Sybille râde, nervoasă:

– Aşa vorbeşti cu ei întotdeauna?

– Încerc să mă port cât mai frumos. Dar ce folos? Ce folos? Hai să-i ajungem din urmă.

Nu a trecut mai mult de o oră de la răsărit şi soarele e deja foarte fierbinte, aici, pe câmpiile dintre Kilimanjaro şi Serengeti. Gracchus conduce grupul de vânători spre nord, prin iarba înaltă, încercând să ia urma unei quagga, deşi e foarte dificil să faci aşa ceva cu atâta iarbă de jur împrejur, iar gonacii săi încearcă în mod constant să se abată de la drum, spre o pădurice de copaci cu spini, a căror umbră îi atrage ca lumina pe fluturi şi el trebuie să ţipe şi să-i ameninţe permanent, pentru a-i aduce înapoi pe drumul cel bun. Sybille a observat felul în care Gracchus li se adresează negrilor săi, de parcă nu ar fi altceva decât nişte animale recalcitrante, a auzit cum îi vorbeşte pe la spate, cu un dispreţ suveran, dar totul face parte din spectacol, din rolul său de vânător alb. A mai observat, de asemenea, că în momentele în care turiştii nu sunt atenţi, Gracchus se poartă, de fapt, blând, aproape părinteşte cu cărăuşii săi, necăjindu-i, îşi spune Sybille, cu glume swahili. Gonacii îşi joacă şi ei, conştiincioşi, rolurile: se comportă în maniera tradiţională, specifică meseriei lor, fiind când foarte politicoşi cu clienţii, când foarte poruncitori, când a-toate-ştiutori în ale savanei, când doar nişte simpli sălbateci, buni numai să care poverile albilor. Dar nici

clienții pe care-i servesc nu sunt la fel cu cei din povestirile lui Hemingway, de vreme ce sunt cu toții morți şi, în sinea lor, gonacii sunt foarte speriați de ființele stranii pe care le însoțesc. Sybille i-a văzut murmurând rugăciuni şi atingându-şi amuletele ori de câte ori s-au atins, din greşeală, de câte un mort şi, din când în când, i-a surprins privind-o pe ea sau pe prietenii ei, cu o frică nedisimulată şi chiar cu repulsie. Gracchus nu e prietenul lor, oricât de frumos s-ar purta cu ei: îl consideră mai degrabă un fel de vrăjitor monstruos, iar clienții săi nu par decât să le întărească această convingere.

Transpirați, fără să vorbească prea mult, vânătorii merg în şir, mai întâi gonacii, cu armele şi muniția, urmați îndeaproape de Gracchus, Zacharias, Sybille, Nerita, care fotografiază permanent câte ceva, şi Mortimer. Dâre de nori albi se târăsc agale pe cerul albastru. Iarba e înaltă şi bogată, căci în decembrie ploile scurte au fost neaşteptat de puternice. Mici animale se strecoară prin ea, apărând şi dispărând într-o fracțiune de secundă: veverițe, şacali, porci de Guineea. Din când în când, pot fi zărite şi creaturi mai mari: o pereche de hiene nemulțumite, trei struți trufaşi, o turmă de gazele Thomson, scurgându-se ca un râu de-a lungul câmpiei. Ieri, Sybille a mai văzut şi doi porci sălbatici, nişte girafe şi o servală, o pisică sălbatică, cu urechile mari, ca de elefant, care din depărtare părea un ghepard în miniatură. Nici unul din aceste animale nu poate fi vânat, ci doar cele speciale, pe care proprietarii rezervației le-au introdus la cererea clienților; orice alt animal din fauna nativă africană, de fapt cam orice animal care a trăit aici cu mult timp înainte de venirea morților, este protejat prin lege. Populației Masai îi este permis să vâneze din când în când, în special lei, pentru că, la urma urmei, aceasta e rezervația lor dar, de vreme ce au rămas foarte puțini Masai în viață, pagubele sunt minore. Ieri, înainte să vadă porcii mistreți şi girafele, Sybille a văzut, pentru prima oară în viața ei, băştinaşi Masai în came şi oase: nişte bărbați înalți şi frumoşi, goi pe sub robele roşii, strecurându-se în linişte pe lângă tufişuri şi oprindu-se des, rămânând într-un picior, gânditori, sprijiniți de sulițe. De aproape nu mai arătau chiar atât de bine: fețele le erau trase şi mâncate de vărsat de vânt şi unii dintre ei nu mai aveau niciun dinte în gură. S-au oferit să le vândă sulițele şi colierele de la gât pentru câțiva şilingi, dar vânătorii deja cumpăraseră o mulțime din magazinele din Nairobi şi încă pe nişte prețuri considerabil mai mari.

Toată dimineața caută quagga, Gracchus arătându-le câte o urmă aici, una acolo. Zacharias e cel care a vrut să vâneze o quagga.

– Dar cum îți poți da seama că nu e, de fapt, o zebră? întreabă el, curios.

Gracchus îi face din ochi.

– Ai încredere în mine. Vom găsi şi zebre. Dar îți voi aduce şi o quagga, îți promit.

Ngiri, gonacul din frunte, se întoarce şi zâmbeşte:

– *Piga quagga m'uzuri bwana,* spune el, face din ochi şi apoi - observă Sybille - zâmbetul său se ofileşte de parcă i-a pierit curajul şi un văl de frică îi acoperă fața lucioasă.

– Ce a zis? întreabă Zacharias.

– Că o să împuşti o quagga fainã, îi răspunde Gracchus.

Quagga. Ultimul exemplar sălbatic a fost ucis prin 1870 şi în lume au mai rămas numai trei, în grădinile zoo din Europa. Boer-ii le-au vânat până la dispariţie pentru a hrăni, cu carnea fragedă a acestora, sclavii lor hotentoţi şi pentm a face din pielea lor saci pentm grâne şi pantofi. Quagga de la grădina zoo din Londra a murit în 1872, cea din Berlin în 1875, iar cea din Amsterdam în 1883. De atunci nici una nu a mai fost văzută până la reînvierea, pe cale artificială, prin manipulare genetică şi încmcişare selectivă, din 1990, când această rezervaţie de vânătoare a fost deschisă pentm clientela sa limitată şi specială.

E aproape amiază şi nu s-a tras încă nici un foc. Animalele au început să se ascundă; nu vor reapărea decât spre seară, când soarele nu mai e la fel de puternic. E timpul pentm o oprire; se scot berile şi sandviciurile, se spun poveşti vânătoreşti fantastice, despre bivoli înnebuniţi şi elefanţi ieşiţi din minţi. Apoi, din nou la drum. Vânătorii ajung pe o colină joasă şi văd, în valea ce se întinde în faţa lor, un grup de struţi şi câteva sute de zebre. La vederea oamenilor, struţii încep să se mişte încet şi războinic, dar zebrele, câtuşi de puţin speriate, continuă să pască liniştite. Ngiri arată cu degetul şi spune:

– *Pigga uagga, bwana.*

– Sunt doar nişte zebre, spune Zacharias. Gracchus dă din cap că nu.

– Ascultă! Auzi sunetul acesta?

La început, nimeni nu percepe nimic neobişnuit. Dar apoi, da, Sybille aude: e un fel de lătrat, un sunet foarte straniu, un sunet din vremuri demult apuse, e strigătul unei bestii de care nu a auzit niciodată. Nerita îl aude şi ea, la fel şi Mortimer şi, în sfârşit, şi Zacharias. Gracchus le indică partea cea mai îndepărtată a văii. Acolo, printre zebre, se află vreo şase animale care seamănă foarte bine cu zebrele, doar că par mai degrabă nişte zebre nefinisate, au dungi doar pe cap şi pe piept; în rest, au o culoare maro-gălbuie, picioarele albe, coama maro-închis cu dungi albe. Spatele le străluceşte ca o foiţă de mică sub razele puternice ale soarelui. Din când în când îşi ridică capetele, fornăie ascuţit şi se apucă să pască din nou. Acestea sunt quagga. Rămăşiţe ale trecutului, nişte relicve, nişte animale reciclate. Gracchus face un semn şi vânătorii se mută pe vârful colinei. Ngiri îi înmânează lui Zacharias arma aceea uriaşă. Zacharias îngenunchează şi ţinteşte.

– Nu te grăbi, murmură Gracchus, avem toată după amiaza la dispoziţie.

– Nu mă grăbesc, răspunde Zacharias. Zebrele îi blochează vederea, de parcă ar face-o intenţionat. Nu are voie să împuşte o zebră, desigur, ca să nu aibă probleme cu şerifii rezervaţiei naturale. Apoi, dintr-odată, zebrele se dau la o parte şi Zacharias apasă pe trăgaci. Se aude o explozie puternică; zebrele se împrăştie în toate direcţiile, aşa că ochii le sunt bombardaţi de valuri ameţitoare, stroboscopice, de alb şi negru; când lucrurile se mai liniştesc, vânătorii pot vedea o quagga zăcând la pământ, singură în întreaga vale, moartă. Sybille priveşte calmă scena. Cândva moartea oricărei fiinţe o tulbura, acum nu.

– *Paga m'uzuri!* strigă gonacii, entuziasmaţi.

– Kufa, le răspunde Gracchus. E moartă. Bine ţintit. Iată-ţi trofeul.

Ngiri mânuieşte cuțitul de jupuit cu pricepere, în noaptea aceea, în tabăra de la poalele Kilimanjaro-ului, cu toții, gonaci şi morți, au mâncat came friptă de quagga. Carnea e fragedă, puțin amăruie.

* * *

A doua zi după amiaza, în timp ce străbat o zonă mai răcoroasă, umbrită de o pădure deasă de copaci înalți, cu coroana în formă de vază, dau peste o monstruozitate, un animal lățos, înalt de aproape doi metri, care stă pe picioarele din spate, legănându-se pe o coadă incredibil de mare şi de groasă. E sprijinit de un copac şi trage crengile de la bază cu membrele din față, membre care dispun de nişte gheare fioroase, în formă de seceră. Mănâncă lacom ramurile copacului. îi observă pe vânători, se uită la ei cu ochii mici şi galbeni, apoi se apucă să mănânce din nou.

– O raritate, spune Zacharias. Cunosc unii vânători care au bătut toată rezervația în căutarea acestui animal şi nu au reuşit să dea cu ochii de el. Ați mai văzut, vreodată, ceva mai urât?

– Cum i se zice? întreabă Sybille.

– Megatherium. E un leneş uriaş, de pământ. Provine din America de Sud dar, când a fost să populăm locul acesta, nu ne-am bătut capul prea mult cu geografia. Nu avem decât patm exemplare şi costă îngrozitor de mult să împuşti unul. Nimeni nu a cemt încă să vâneze un leneş. Şi mă îndoiesc că se va găsi cineva care să o facă.

* * *

Sybille se întreabă care ar fi locul în care bestia e vulnerabilă la gloanțe: cu siguranță nu în creier, mic cât o boabă de fasole. Se mai întreabă şi ce vânător ar putea găsi vreo plăcere în a împuşca un lucru atât de respingător. Mai rămân o vreme, privind cum monstrul mănâncă crengile copacului, după care o iau din loc.

Gracchus le arătă o altă minunăție, spre seară, când soarele e gata să apună: e o chestie rotundă şi albă, ca un pepene uriaş, în iarba înaltă.

– Ou de struț? întreabă Mortimer.

– Pe aproape. E un ou de moa. Moa e cea mai mare pasăre din lume. Provine din Noua Zeelandă. Specie dispărută încă din secolul al XVIII-lea.

Nerita se lasă pe vine şi atinge uşor oul:

– Vă dați seama ce omletă ar ieşi! spune ea.

– Aşa e, ar putea hrăni şaptezeci şi cinci de oameni, o aprobă Gracchus. Are pe puțin douăzeci de kilograme. Dar, bineînțeles, nu-l putem sparge. E foarte important ca animalele rare de aici să se înmulțească pe cale naturală.

– Şi unde e mama moa? întreabă Sybille. E normal să-şi abandoneze oul în felul acesta?

– Păsările moa nu sunt foarte inteligente, răspunde Gracchus. Din

cauza asta, specia lor a şi dispărut. Probabil că s-a dus să-şi caute ceva de mâncare pentru cină. Şi ...

– O, Doamne-Dumnezeule! izbucneşte Zacharias. Mama moa s-a întors, apărând pe neaşteptate de după un tufiş. Stă în picioare, înaltă cât un munte, în lumina albastră a apusului: arată ca un struț, dar ca un struț uriaş, are vreo doi metri şi ceva înălțime, corpul mare şi rotund, picioarele foarte groase şi la gât un penaj gros. E pasărea din poveştile lui Sinbad, care poate ține elefanți în gheare, în timp ce zboară! Pasărea îi priveşte fix, contemplând cu tristețe grupul de ființe mici, adunate în jurul oului ei; îşi arcuieşte gâtul, de parcă se pregăteşte să-i atace şi Zacharias dă să ridice arma. Dar Gracchus îl prinde de mână, căci moa nu face altceva decât să dea înapoi, protestând printr-un sunet adânc, sumbru.

– Dați-vă încet înapoi, le şopteşte Gracchus. Nu ne va ataca. Dar aveți grijă la picioarele ei. O lovitură poate fi mortală.

– Am vrut să plătesc să vânez o moa, spune Mortimer.

– E plictisitor să ucizi aşa ceva, răspunde Gracchus. Pur şi simplu te lasă să le împuşti. Nici măcar nu le trece prin cap să fugă sau să se ascundă. Bine ai făcut că ai renunțat.

* * *

Mortimer a semnat pentru un auroch, boul sălbatic, dispărut din pădurile europene, vânat de împăratul Cezar, de eroul Siegfried şi de mulți alții, până în 1672, anul în care nu a mai rămas nici unul. Câmpiile din Africa de Est nu sunt un mediu prea confortabil pentru aceste animale şi boii, reînviați de necromanții genetici, stau mai mult ascunşi în podişurile împădurite, aflate la câteva zile distanță de locurile de vânătoare pentru leneşii giganți şi quagga. In pădurile de aici, vânătorii pot zări babuini zgomotoşi şi elefanți solitari, antilope splendide, tauri bongo, cu coarnele frumos arcuite. Gracchus îi conduce spre miezul pădurii. Pare tensionat: e periculos aici. Gonacii alunecă prin pădure, ca nişte năluci negre, împrăştiați în formă de arc, comunicând între ei şi cu Gracchus prin fluiere ascuțite. Toată lumea are arma pregătită. Sybille se aşteaptă să vadă oricând un leopard în crengile de deasupra sau o cobră în vegetația deasă de la picioarele sale. Dar nu îi este teamă deloc.

Se apropie de un luminiş.

– Auroch, spune Gracchus.

Vreo douăsprezece exemplare pasc prin tufişuri; bovinele cu coama scurtă şi coarnele lungi au trupuri musculoase şi se mişcă cu agilitate. Simțind mirosul intruşilor, îşi ridică capetele mari şi grele şi încep să fornăie. Gracchus şi Ngiri se înțeleg din priviri. Gracchus îi şopteşte lui Mortimer:

– Sunt prea mulți. Aşteaptă până se mai răresc. Mortimer zâmbeşte. Pare puțin nervos. Auroch-ii au reputația că atacă fără avertisment. Şase dintre ei se îndepărtează în timp ce ceilalți se retrag spre marginea poieniței, părând că pun la cale o strategie de apărare; dar unul dintre ei, cu ochii trişti, rămâne pe loc, încruntat.

– Acum, spune Gracchus.

Chiar atunci, boul porneşte la atac, mişcându-se cu o agilitate extraordinară, cu capul coborât şi coarnele înainte, ca nişte sulițe. Mortimer trage. Glonțul se înfige, cu un sunet răsunător, între umerii animalului, o lovitură perfectă, dar acesta nu cade la pământ, aşa că Mortimer trage din nou, mai puțin grațios, în stomac. Gracchus şi Ngiri trag şi ei, nu doar în auroch-ul lui Mortimer, ci şi pe deasupra capetelor celorlalți, pentru a-i speria. Tactica, deşi riscantă, are succes, căci restul animalelor o iau la fugă prin pădure. Cel împuşcat de

Mortimer continuă să vină înspre ei, dar acum fuga îi este împleticită şi dezordonată. Şi-a pierdut avântai şi, după câteva secunde, se prăbuşeşte chiar la picioarele lor, horcăind.

– *Kufa,* strigă Ngiri. *Piga nyati Wuzuri, bwana!* Mortimer zâmbeşte.

– *Piga.*

Gracchus îi face un semn de respect:

– E mult mai excitant decât o moa, nu? râde el.

* * *

– Astea sunt ale mele, spune Nerita, trei ore mai târziu, arătând un copac de la liziera pădurii. în el se află câteva sute de pommbei mari, atât de mulți că, de la depărtare, par frunzele arborelui. Femelele sunt obişnuite - nişte păsări subțiri, cenuşii - dar masculii sunt strălucitori, cu penajul bogat, de un albastru lucios pe aripi şi pe spate, cu pieptul castaniu, cu pete iridescente arămii şi verzi pe gât şi cu nişte ochi ciudați, de un portocaliu viu.

– Aşa e. Iată şi pommbeii tăi călători, îi spune Gracchus.

– Ce plăcere e aia să împuşti nişte pommbei care stau paşnici într-un copac? se miră cu glas tare Mortimer.

Nerita îi aruncă o privire furioasă.

– Ce plăcere e aceea să tragi într-un bou? Apoi îi face semn lui Ngiri, care trage un foc în

aer. Porumbeii speriați se năpustesc de pe crengi şi se ridică în aer, rotindu-se în cerc. Pe vremuri, cu un secol şi jumătate în urmă, în America de Nord, nimeni nu se obosea să împuşte un pommbei călător în aripă: erau vânați, nu de dragul vânătorii, ci pentru carnea lor şi era mai simplu să-i ucizi în timp ce stăteau înşirați pe crengi. Astfel, un singur vânător putea ucide mii de păsări într-o singură zi. în cincizeci de ani, specia lor (al cărui număr ajunsese la un miliard) a dispărut cu desăvârşire. Dar Nerita îi vânează ca un sportiv. La urma urmei, e un test de îndemânare. Ținteşte, trage, încarcă, ținteşte, trage, încarcă. Păsările, uimite, cad una după alta la pământ. Nerita a devenit una cu arma. în câteva clipe, vânătoarea s-a terminat. Gonacii adună păsările rănite şi le mp gâturile. Nerita a plătit doar pentru doisprezece dintre ele. Le vor mânca la cină. Păsările care au supraviețuit se întorc în copac şi privesc placid, fără reproş, la vânători.

– Se înmulțesc al naibii de repede, murmură Gracchus. Dacă nu suntem atenți, vor ieşi din rezervație şi vor ocupa toată Africa.

Sybille râde.

– Nu-ți face probleme. Ne vom descurca. I-am şters o dată de pe faţa pământului, putem s-o facem din nou, dacă e nevoie.

* * *

Prada lui Sybille e un dodo. în Dar, când au cerut licenţele de vânătoare, toată lumea a râs de alegerea ei: o pasăre grasă, paşnică, incapabilă să alerge sau să lupte, atât de proastă încât nu se teme de nimic. Ea i-a ignorat. îşi doreşte un dodo deoarece pentm ea această pasăre reprezintă esenţa morţii, a dispariţiei, prototipul a tot ce e mort. Că nu există nicio plăcere în a împuşca o pasăre atât de nătângă, asta nu contează prea mult pentru Sybille. Cum nici vânătoarea în sine nu are vreo importanţă.

Străbate acest parc imens ca într-un vis. Observă tot ce e de observat: leneşii de pământ, bizonii, quagga, moa, rinocerii, crocodilii uriaşi şi multe alte raritäţi. Locul e plin de fantome. Ingeniozitatea savanţilor genetici nu are limite: probabil că, într-o bună zi, rezervaţia va oferi vânătorilor şi tiranozauri, mastodonţi, trilobiţi şi, de ce nu, la urma urmei, chiar triburi de neander-talieni. Total pentru distracţia morţilor, ale căror plăceri sunt, se pare, foarte sumbre. Sybille se întreabă dacă ceea ce fac ei aici se poate numi ucis, acest măcel al unor animale produse în laboratoare. Sunt ele reale sau artificiale? Sunt nişte fiinţe vii sau doar nişte produse animate? Sunt reale, hotărăşte ea. Mănâncă, se înmulţesc. Sunt reale pentru ele însele, deci sunt reale, probabil mai reale decât cadavrele ambulante care le vânează.

– Armă, cere Sybille celui mai apropiat dintre gonaci.

În iarba înaltă zăreşte o pasăre urâtă, ridicolă. Sybille ia arma şi ţinteşte spre ea.

– Aşteaptă, spune Nerita. Aş vrea să fac o poză. Se mută ceva mai departe de grup, cu o grijă exagerată să nu sperie pasărea, care nu pare câtuşi de puţin conştientă de prezenţa lor. Ca un trimis al ţinuturilor întunecate, care aduce vestea bună a morţii pentm creaturile care încă mai există, pasărea ciuguleşte, harnică. E bine aşa, spune Nerita. Anthony, arată cu mâna spre pasăre, vrei, de parcă de-abia acum ai observat-o! Kent, prefă-te, te rog, că-ţi studiezi arma. Foarte bine. Sybille, rămâi aşa, ca şi cum te pregăteşti să tragi... excelent, foarte bine ...

Nerita face poza.

Calmă, Sybille apasă pe trăgaci.

– *Kazi imerkwisha,* spune Gracchus. Ne-am terminat treaba pe aici.

VI.

Deşi a te studia pe tine însuţi e un lucru nu foarte plăcut, în cel mai bun caz, ceva asemănător cu a încerca să treci graniţa cu un paşaport fals, se pare că este singura soluţie pentru a începe să te respecţi cu adevărat. Dintre toate înşelăciunile, autodecepţia e cea mai dureroasă. Trucurile care funcţionează

când vine vorba de cei din jur sunt inutile atunci când vrei să străbați aleea bine luminată pe care stau propriile greşeli; acolo zâmbetele de paradă nu au nici un efect şi nici listele cu bune intenții pe care ştim să le inventăm cu atâta naturalețe.

Joan Didion: *Despre respectul de sine*

– Mai bine ai încerca să accepți ceea ce Jeej încearcă să te facă să înțelegi, îi spuse Dolorosa. După zece minute petrecute în Oraşul Rece, dacă nu chiar cinci, îți vor cunoaşte numărul.

Amicul lui Jijihboi era un bărbat mic de statură, cu aspect ciufulit, în vârstă de cincizeci şi cinci de ani, cu părul lung şi negru şi cu nişte ochi mari, ca de peşte. Avea pielea albă şi era tras la față. Morții reciclați pe care Klein îi văzuse de aproape până atunci aveau, cu toții, un aer de seninătate nepământească; nu şi acesta. Dolorosa era nervos, neastâmpărat, îşi frângea mâinile permanent şi îşi muşca buzele. Dar, cumva, ceva îți spunea că e mort, la fel de mort ca Zacharias, Gracchus sau Mortimer.

– Ce o să-mi cunoască? întrebă nelămurit Klein.

– Numărul. Numărul tău. îşi vor da seama că nu eşti mort, pentru că aşa ceva nu poate fi falsificat. Iisuse, ce naiba, nu înțelegi nici măcar engleza? Jorge, ăsta e un nume străin. Ar fi trebuit să-mi dau seama. De unde eşti?

– Din Argentina, acolo m-am născut, dar am crescut în California. Din 1955. Uite ce e, dacă mă vor prinde, asta e. Nu vreau decât să ajung acolo şi să stau de vorbă, nu mai mult de jumătate de oră, cu soția mea.

– Domnule, dar nu mai ai nicio soție.

– Cu Sybille, atunci, răspunse Klein, exasperat. Să stau de vorbă cu Sybille, fosta... fosta mea soție.

– Ok, am să te ajut să intri acolo.

– Cât o să mă coste?

– Nu-ți bate capul. îi sunt dator lui Jeej cu nişte favoruri. Aşa că am să-ți fac rost de drog...

– Ce drog?

– Drogul de care se folosesc şi agenții de la Fisc atunci când se infiltrează în Oraşele Reci. îți micşorează pupila, îți contractează vasele capilare şi îți dă un aspect sănătos, de zombie. Dar agenții sunt întotdeauna prinşi şi dați afară şi aşa se va întâmpla şi cu tine, dar măcar vei intra acolo cu convingerea că eşti bine deghizat. Va trebui să iei o capsulă mică, în fiecare dimineață, înainte de micul dejun.

Klein îl privi pe Jijihboi.

– Dar de ce se infiltrează agenții de la Fisc în Oraşele Reci?

– Pentru acelaşi motiv pentru care o fac peste tot, îi răspunse acesta. Pentru a spiona. încearcă să obțină informații despre afacerile financiare ale morților, înțelegi, până când Congresul va aproba o legislație clară. Aşa cum stau lucrurile acum, nu poți obliga un mort să-şi declare veniturile...

Dolorosa le întrerupse discuția:

– Următorul pas e să-ți asiguri un trecut. Pot să-ți fac rost de un card de rezidență de la Oraşul Rece Albany din New York. Ai murit anul trecut, în

decembrie şi te-au reciclat în est pentru că... să vedem...

– Pentru că participam la adunarea anuală a Asociației Istoricilor Americani din NY, sugeră Klein. Asta e meseria mea, înțelegi, sunt profesor de istorie contemporană la Universitatea din LA, California. Pentru că era Crăciunul, nu au putut să-mi trimită trupul acolo, toate avioanele fiind pline, aşa că m-au dus în Albany. Ce zici?

Dolorosa zâmbi satisfăcut.

– Vă place să mințiți, domnule profesor, nu-i aşa? Apreciez această calitate. Ok, atunci Albany să fie şi aceasta va fi prima ta călătorie aici, călătoria de adaptare - aşa se cheamă, adaptare - căci ai ieşit din Oraşul Rece nou-nouț, ca un fluture din cocon şi acum eşti singur-singurel într-un loc ciudat. Va trebui să înveți o grămadă de lucruri despre comportamentul nostru, mici gesturi şi ticuri, politețuri, şi toate rahaturile astea şi o să te învăț toate astea mâine, joi şi vineri. Trei şedințe ar trebui să vă fie de ajuns. Dar există trei lucruri importante, pe care va trebui să ți le aminteşti tot timpul cât vei sta acolo:

1. Să nu pui, niciodată, şi sub nicio formă, o întrebare directă.
2. Să nu te sprijini niciodată pe umărul nimănui.
3. Să ții minte că, pentru un mort, universul e din plastic, nu e ceva real. Lor nu le mai pasă de nimic, nici măcar de o glumă. Nici măcar de o glumă, amice, nici măcar de o glumă.

* * *

La începutul lui aprilie, Klein zbură spre Salt Lake City, închirie o maşină şi conduse de-a lungul podişului Moab, până la poalele munților, acolo unde morții constmiseră Oraşul Rece Zion. Era cea de a doua vizită a sa în necropolă. Prima fusese la sfârşitul verii din 1991, o vară fierbinte, în care soarele ocupase jumătate din cer şi până şi ienupării păreau morți de sete; acum însă era o după amiază înghețată, lumina de-abia răzbătea de după dealurile ninse, iar vântul bătea cu putere, spulberând zăpada. Jijihboi îi dăduse la plecare un minicalculator cu itinerariul pe care trebuia să-l urmeze. La paisprezece mile de la ieşirea din oraş trebuia să iasă de pe autostradă, să facă la stângă, şi, aşa cum îi spusese prietenul său, semnele mici şi discrete apăruseră: DRUM PRIVAT, INTRAREA INTERZISĂ şi, după alte câteva mile, ORAŞUL RECE ZION, INTERZIS NEMEMBRILOR.

Zări apoi o barieră, la stânga căreia se afla sistemul de scanare. Drumul era blocat şi de nişte tuburi care ieşeau din pământ, ca nişte securi. O voce invizibilă îi spuse:

– Dacă aveți permis de intrare în Zion, vă rugăm să-l introduceți în scanner.

Prima dată nu avusese nici un permis şi nu reuşise să treacă de barieră, dar cel puțin aflase de la cerberul nevăzut că Sybille locuia acolo. Acum introduse cârdul falsificat de Dolorosa în scanner şi aşteptă tensionat. După treizeci de secunde, tuburile care blocau accesul se retraseră în pământ. Bariera se ridică şi el pomi pe un dmm întortocheat, care urma cursul natural al pădurii de conifere. In cele din urmă, ajunse la un zid de

cărămizi care, se pare, încercuia întregul oraş. Klein avu dintr-o dată senzația că Oraşul Rece Zion era un oraş ermetic, de nepătruns, asemenea oraşelor din Egiptul Antic. Zări în zidul de cărămidă o poartă de metal; ochii electronici îl cercetară conştiincioşi, după care îi semnalară că poate intra. Şi poarta se deschise în fața lui.

Conduse încet spre centrul oraşului, trecând printr-o zonă în care presupuse că se aflau clădirile utilitare - depozite de alimente, centrale electrice, turnul de apă şi alte clădiri întunecate, fară ferestre, cu un singur etaj - după care intră în cartierul rezidențial, care nici el nu era mai atrăgător. Străzile formau un patrulater; clădirile erau turtite, cenuşii, impersonale. Nu se zărea niciun automobil şi nu văzu mai mult de zece trecători, care trecură pe lângă el fară să-i arunce o privire. Deci aici îşi aleseseră morții să-şi petreacă viața de apoi. Dar care era sensul acestei atmosfere atât de cenuşii? „Nu vei putea să ne înțelegi niciodată", îl avertizase Dolorosa. Şi avusese dreptate. Jijihboi îi spusese şi el că Oraşele Reci nu erau foarte frumoase, dar Klein nu se aşteptase chiar la aşa ceva. Locul avea un aer glacial, de parcă ar fi fost construit într-un glob uriaş de gheață: era tăcut, nemişcat, de un calm mortuar. Da, numele i se potrivea de minune, Oraşul Rece căci oraşul arăta ca una dintre cele mai ieftine şi urâte dezvoltări urbane, însă cel mai tare îl apăsa esența psihică a locului, la fel de deprimantă ca într-una din acele comunități de pensionari din care lipseşte veselia copiilor şi în care fiecare îşi aşteaptă, mohorât, sfârşitul. Klein simți cum îl trec fiori de groază.

După ce se afundă mai mult în oraş zări, în sfârşit, nişte semne de activitate, dacă nu de viață: era vorba de un centru comercial, o clădire cu acoperişul plat, maro, cu o curte în formă de U în fața ei, prin care se scurgea, cu mişcări egale, o mulțime de cumpărători. îşi parcă maşina şi pomi neliniştit spre intrare. Avea senzația că pe cap avea un far roşu care clipea intermitent, sem-nalându-le celorlalți că era un impostor.

INTRUS ... SPION. Hai, îşi spuse, arestați-mă, arestați impostorul, să terminăm odată cu circul ăsta, amncați-mă afară din oraş, crucificați-mă. Dar nimeni nu părea să observe aceste semnale. Cei din jur îl ignorau cu desăvârşire. O făceau oare din curtoazie? Sau pur şi simplu din dispreț? Amncă nişte priviri, spera el foarte discrete, cumpărătorilor, aşteptându-se să dea peste Sybille din clipă în clipă. Cu toții arătau ca nişte somnambuli, văzându-şi de cumpărători într-o linişte de gheață. Nimeni nu zâmbea, nimeni nu vorbea: detaşarea rece a acestor oameni mulțumiți doar cu propria persoană transforma atmosfera familiară a centmlui comercial într-un tablou suprarealist, ceva în genul lui Norman Rockwell sau Dali. Clădirea arăta, altfel, ca oricare alt centru comercial din lumea asta: magazine cu haine, o bancă, un magazin de muzică, snack-baruri, o florărie, un magazin de electronice, un cinematograf, un magazin cu marfă la prețuri reduse. Dar, pe măsură ce hoinărea din magazin în magazin, Klein sesiză că totul era automatizat. Nicăieri nu se zărea niciun vânzător, ci doar monitoarele scannerelor; nici măcar obişnuitele camere de luat vederi puse la vedere pentru a-i descuraja pe hoți (sau, odată cu moartea fizică, acest impuls dispăruse şi el?). Cumpărătorii îşi alegeau mărfurile singuri, le treceau prin fața monitorului şi apoi atingeau scannerul cu vârful degetelor, pentru a

plăti. Bineînțeles! Nimeni nu avea de gând să-şi irosească prețioasa existență reciclată stând la coadă pentru a plăti o pereche de tenişi sau o ciocolată. Şi nimeni din Oraşul Rece nu avea de gând să-şi strice liniştea, permițându-le viilor să lucreze pentru ei. De altfel, nici nu părea că cineva ar fi lucrat cu adevărat - oare cum ajungeau mărfurile în magazine, se întrebă Klein'? Probabil că orice activitate ce nu putea fi realizată de roboți era considerată nenecesară.

Se plimba deja de vreo zece minute prin centru şi, tocmai când începuse să creadă că era invizibil pentru aceşti oameni, în fața lui opri un bărbat mic de statură, cu umerii largi, chel, dar cu nişte trăsături straniu de tinereşti şi îi spuse:

– Sunt Pablo. îți urez bun-venit în Oraşul Rece Zion.

Această interpelare neaşteptată îl tulbură atât de tare pe Klein, că trebui să facă un efort supraomenesc să nu-şi piardă calmul. Pablo îi zâmbi cu căldură şi îi atinse mâinile, în ceea ce părea un salut prietenesc, dar ochii îi erau reci, ostili, îndepărtați. O contradicție înspăimântătoare.

– Am venit să te conduc la hotel. Vino: o să mergem cu maşina ta.

în afară de câteva indicații, Pablo nu vorbi decât de trei ori în timpul călătoriei de cinci minute:

– Aceasta e casa de reciclare, îi spuse. O clădire cu cinci etaje, la fel de atrăgătoare ca un spital, cu zidurile de un arămiu întunecat şi ferestrele negre ca smoala. Aceasta e casa îndrumătorului, adăugă puțin mai târziu. Era o clădire modestă, asemănătoare cu un rectorat dintr-un campus universitar, amplasată la marginea unui părculeț. Şi, în sfârşit: Aici vei locui tu. Şedere plăcută. După care se dădu jos din maşină şi dispăru.

* * *

Aceasta era casa de oaspeți, era hotelul pentru morții veniți în vizită, o structură lungă de ciment, funcțională şi ştearsă, una dintre cele mai puțin atrăgătoare clădiri din acest oraş, în care toate clădirile erau urâte oricum. Se pare că morților nu le păsa câtuşi de puțin de arhitectură. O voce din monitorul scannerului aflat în holul spartan îi transmise numărul camerei ce îi fusese atribuită: o cutie cu pereții albi, pătrată, şi cu tavanul înalt. Avea toaletă, computer, un pat îngust, un dulap cu sertare şi o fereastră mică de la care puteai privi clădirea alăturată, la fel de urâtă ca cea a hotelului. Nimeni nu-i ceruse niciun ban; probabil era considerat un fel de oaspete. Ceea ce însemna că fusese acceptat. Jijihboi se înşelase când îi spusese că va fi descoperit imediat, la fel şi Dolorosa, care insistase că îi vor ghici jocul în primele cinci-zece minute. Căci iată se afla în Oraşul Rece Zion de mai bine de jumătate de oră şi nimeni nu părea să fi ghicit nimic.

* * *

– Pentru noi, mâncarea nu e importantă, îi spusese Dolorosa.

– Dar mâncați şi voi, nu-i aşa?

– Bineînțeles că mâncăm, doar că nu e un lucru *important* pentru noi.

Pentru Klein, însă, era important. Nu că ar fi fost foarte pretențios, dar obişnuia să mănânce bine, de trei ori pe zi, dacă se putea. Iar acum i se făcuse foame. Să cheme room service? Dar cum? Căci în acest oraş nu existau chelneri. îşi aminti de prima regulă a lui Dolorosa: *Să nu pui niciodată o întrebare în mod direct.* Bineînțeles, asta nu se aplica şi computerului, ci doar pentru morții de aici. Când te adresezi unui computer nu trebuie să fii prea formal. Dar dacă vocea din spatele computerului era a unui mort? Nu avea de ales: trebuia să folosească stilul acela oblic, eliptic de adresare, pe care Dolorosa îl avertizase că îl folosesc morții între ei:

– Cină?

– La Comisariat.

– Unde?

– Centrul Patru, răspunse monitorul. Centrul Patru? în regulă. Avea să-l găsească şi singur. îşi schimbă hainele şi coborî scările spre hol. Se lăsase noaptea; lampadarele de pe stradă străluceau; în semiîntuneric, urâțenia oraşului se mai estompase, ba, mai mult, regularitatea brutală a străzilor aveau chiar un fel de frumusețe controlată.

Dar străzile nu aveau numere, nici nume şi erau pustii. Klein se plimbă, la întâmplare, timp de zece minute, sperând să întâlnească pe cineva care să-l poată îndruma spre Comisariatul din Centrul Patru, orice o fi însemnat asta. Dar, când în sfârşit dădu peste o femeie înaltă şi maiestuoasă, destul de bătrână, se simți incapabil să o abordeze. *(Nu pune niciodată o întrebare directă. Nu te sprijini pe umărul nimănui.)* Merse pe lângă ea în tăcere şi la distanță, până când o văzu intrând într-o casă. Timp de alte zece minute, hoinări din nou de unul singur. E ridicol, îşi spuse: fie că-s viu sau mort, sunt totuşi străin şi ar fi putut să mă ajute cineva. Poate că Dolorosa nu încercase decât să complice puțin lucrurile. La următorul colț de stradă, zări un bărbat care îşi aprindea o țigară şi se duse curajos drept spre el:

– Scuzați-mâ, dar ... Bărbatul îşi ridică privirea:

– Da, desigur, o, văd că ai făcut şi tu marea trecere....

Era unul dintre tovarăşii lui Sybille din Zanzibar, îl recunoscu Klein. Mortimer, cel cu ochiul ager şi mintea ascuțită. Un membru al aşa-zisei familii, orice naiba o fi însemnând asta. Klein îl privi cu ostilitate. Probabil că venise momentul să fie dat de gol, căci nu trecuseră mai mult de şase săptămâni de când se certase cu Mortimer în grădina hotelului din Zanzibar şi acestea nu erau suficiente ca cineva să moară, să fie reciclat şi să poată pomi în turul de adaptare. Trecu o vreme fără ca niciunul dintre ei să spună ceva. în cele din urmă, Klein spuse:

– Tocmai am ajuns aici. Pablo m-a condus la casa de oaspeți şi acum caut Comisariatul.

– Din Centrul Patru? Păi chiar acolo merg şi eu. Ce noroc pe tine.

Pe fața lui Mortimer nu se putea citi niciun semn de suspiciune. Poate doar zâmbetul său puțin într-o parte să fi însemnat că-şi dăduse seama că Klein nu putea fi ceea ce pretindea. *Ține minte că, pentru un mort, întreg universul e de plastic, totul e doar o mare glumă.*

– Tocmai o aşteptam pe Nerita, continuă Mortimer. Dacă vrei, poți lua masa cu noi.

Klein îi răspunse cu greutate:

– Am fost reciclat în Oraşul Rece Albany. E prima oară când am ieşit din el.

– Ce interesant.

Nerita Tracy apăru de după colț - o femeie subțire, atletică, în jur de patruzeci de ani, cu păml roşu tuns scurt. în timp ce se îndrepta spre ei, Mortimer îi strigă:

– Iată-l pe Klein, pe care l-am cunoscut în Zanzibar, tocmai a fost reciclat, în Albany.

– Sybille o să se distreze când o să audă asta.

– E aici? izbucni Klein.

Mortimer şi Nerita se priviră cu şiretenie. Lui Klein îi venea să-şi care pumni în cap. Să *nu pui niciodată o întrebare directă!* Afurisitul ăla de Dolorosa avusese dreptate.

– Ai s-o întâlneşti cât de curând, spuse Nerita. Să mergem la cină.

* * *

Comisariatul era mult mai puțin auster decât se aşteptase Klein: semăna mai degrabă cu un restaurant de lux, construit în mod elaborat, pe cinci sau şase nivele şi împărțit în arii cu vegetație luxuriantă. Avea aspectul cald şi bogat al unei stațiuni tropicale.

Dar mâncarea, care îți era servită automat din nişte vitrine, nu avea nici un gust - ceea ce lui Klein i se păru o altă contradicție flagrantă (ținând cont de aspectul restaurantului). *Totul e o glumă, prietene, doar o glumă.* Şi oricum nu îi mai era atât de foame pe cât i se păruse la hotel. Stătea la masă cu Mortimer şi Nerita, ciugulind din farfurie, în timp ce conversația comesenilor îi trecea pe lângă urechi cu viteza gândului. Aceştia vorbeau în fragmente şi propoziții eliptice, într-un stil ce abunda de perifraze, metonimii, oxi-moroni; tehnicile lor retorice erau amețitoare şi îl făceau să se simtă nelalocul său şi nu foarte inteligent şi se părea că asta le făcea plăcere. Din când în când, i se adresau şi lui, parcă pentru a răsuci cuțitul în rană: Nu-i aşa? îl întrebau şi el zâmbea şi dădea din cap că ba da, aşa este, da, da, fără îndoială. îşi dăduseră seama că era viu şi acum nu făceau altceva decât să se joace cu el sau, poate, în mod absurd, îl acceptaseră ca pe unul de-al lor? Stilul lor era atât de subtil încât nu-şi putea da seama care dintre cele două variante era cea corectă. La urma urmei, îşi spuse, un nou membru al societății reciclaților s-ar fi simțit la fel de nesigur ca şi el.

Apoi Nerita îi spuse, renunțând la jocurile de cuvinte de până atunci:

– Probabil că ți-e un dor teribil de ea, nu-i aşa?

– Aşa e. Unele lucruri nu dispar niciodată.

– Toate lucmrile dispar, mai devreme sau mai târziu, interveni Mortimer. Păsările dodo, bizonii auroch, Marele Imperiu Roman, Dinastia T'ang, Bizanțul, limba Mohenjo-daro.

– Dar nu şi Piramidele, Yangtze sau scheletele de pitecantrop, îl

contră Klein. Unele lucruri rezistă vremurilor şi trăiesc la nesfârşit. Altele pot fi reconstmite. Multe limbi moarte au fost descifrate. Şi, din câte ştiu, pasărea dodo şi bizonii auroch sunt vânați într-o rezervație specială din Africa, chiar în zilele noastre.

– Nu-s decât nişte imitații, spuse Mortimer.

– Nişte imitații foarte convingătoare. La fel de bune ca şi originalul.

– Asta îți doreşti şi tu? întrebă Nerita.

– Îmi doresc ceea ce pot avea.

– O imitație convingătoare a unei iubiri moarte?

– M-aş mulțumi şi cu cinci minute de conversație cu ea.

– Ai să le obții. Nu în seara asta. O vezi? E chiar acolo. Dar nu o deranja acum. Nerita îi arătă spre centrul restaurantului; în partea îndepărtată, la trei nivele mai sus de locul în care se aflau, apăruse Sybille, însoțită de Zacharias. Rămaseră, pentru o clipă, la marginea sălii, cercetând centrul restaurantului cu priviri reci şi lipsite de orice emoție. Klein simți cum un muşchi începe să i se zbată incontrolabil sub obraz, ca şi cum ar fi vrut să arate tuturor că el nu putea fi atât de detaşat şi de rece ca morții de aici. îşi apăsă mâna pe falcă cât de repede putu. Sybille părea o zeiță, acolo sus, salutând mulțimea de adoratori, o siluetă palidă, mai frumoasă ca niciodată; i se părea imposibil ca acea ființă să-i fi fost vreodată nevastă, că o văzuse cu ochii obosiți şi înroşiți, după o noapte de studiu intens, că, atunci când fusese bolnavă, putuse să fie atât de nesuferită şi de deprimată, că atunci când fusese sănătoasă, putuse să fie atât de impulsivă şi de agitată, când lucrurile nu mergeau cum voia ea, că, în sfârşit, fusese şi ea, cândva, o persoană normală, cu bune şi rele, o persoană care transpira şi mirosea, într-un cuvânt, o ființă umană! Zeița aceasta, creatura aceasta reciclată, ireală, obiectul căutărilor sale, această Sybille, care acum se întoarse senină şi dispăru într-un separeu.

– Ştie că eşti aici, spuse Nerita. O să ai ocazia să o întâlneşti. Cel mai probabil mâine.

Apoi Mortimer spuse ceva înnebunitor de încifirat şi Nerita răspunse în aceeaşi manieră şi Klein se trezi din nou aruncat în vârtejul jocurilor de cuvinte şi al metaforelor de neînțeles, adânc, tot mai adânc, şi, încercând să le descifreze, nu mai aruncă nicio privire înspre locul în care se afla Sybille, nici măcar o ochiadă, ceea ce îl facu să se felicite pentru că reuşise şi el să contribuie, cât de puțin, la această şaradă.

* * *

În aceeaşi noapte, întins pe patul îngust de la casa de oaspeți, se întrebă ce îi va spune lui Sybille când, în cele din urmă, o va întâlni şi ce îi va răspunde ea. Va îndrăzni oare să o întrebe direct despre noua ei existență? Căci asta e tot ceşi doreşte să afle de la ea, vrea să afle ce anume a transformat-o în ceea ce e azi; atât, dealtfel, e tot ce speră că va putea afla de la ea, căci ştie foarte bine că nu mai are nicio şansă să o recâştige. Dar va avea oare curajul să o întrebe chiar şi numai atât? Desigur, faptul că o va întreba aşa ceva îl va da de gol că e încă viu, că simțurile sale sunt încă mult

prea puțin pregătite să perceapă cum decurge viața unui mort. Dar, cumva, e sigur că ea ştie oricum că nu e mort. Ce îi va spune? Ce îi va spune? Se hotărăşte să inventeze un dialog imaginar cu ea:

– Spune-mi cum e, Sybille, cum e să fii aşa cum eşti tu acum.

– E ca şi cum ai înota sub o fâşie de sticlă.

– Nu înțeleg.

– Totul e liniştit aici, unde mă aflu acum, Jorge. E o pace care depăşeşte orice înțelegere. Uneori, simțeam că sunt prinsă într-o furtună, că eram dată peste cap la cea mai mică bătaie de vânt, că viața mi se consuma în dispute mai mici sau mai mari dar acum, acum, sunt departe de orice furtună, într-un loc unde totul e calm, pentru totdeauna. Acum nu mai sunt eu sub lupă, ci ochiul care priveşte prin ea.

– Dar, în felul acesta, nu simți că pierzi ceva? Nu te simți de parcă ai fi izolată într-un turn de fildeş? Nu te simți amorțită? Lipsită de vitalitate?

– Aşa gândeşti tu. Pentru mine au dispărut lucrurile inutile.

– Mie mi se pare totuşi o existență limitată.

– Poate, dar nu atât de limitată ca un mormânt, Jorge.

– Nu am înțeles niciodată de ce ți-ai dorit să fii reciclată. Ți-a plăcut atât de mult să trăieşti, Sybille, ai trăit cu atâta intensitate, cu atâta pasiune. Cum de te-ai hotărât că o astfel de existență, pe jumătate vie, te poate satisface ….

– Nu fi naiv, Jorge. E mai bine să fii pe jumătate viu decât să putrezeşti în mormânt. Eram atât de tânără. Mai aveam atâtea de văzut şi de făcut.

– Dar nu e acelaşi lucru.

– Aşa crezi tu. Eu nu mai sunt vie deloc. Nici pe jumătate, nici pe un sfert. Şi nu mai sunt nici ființa pe care ai cunoscut-o. Sunt altceva acum, o altă ființă. Nici mai bună, nici mai rea, doar diferită.

– Toate simțurile tale sunt diferite? Toate sentimentele?

– Da. Perspectiva mea s-a lărgit acum. Lucrurile neimportante îmi sar imediat în ochi.

– Dă-mi un exemplu, Sybille.

– Mai bine nu. Cum aş putea să-ți explic aşa ceva? Mori, fii unul dintre noi şi atunci vei înțelege.

– Deci ai ştiut de la bun început că nu sunt mort?

– O, Jorge, eşti atât de amuzant!

– Mă bucur că încă mai pot să te amuz.

– Arăți atât de rănit, atât de tragic. Aproape că mi-ar putea fi milă de tine. Hai: întreabă-mă ceva. Orice.

– Ai putea să-ți părăseşti noii prieteni şi să trăieşti printre vii din nou?

– Nu m-am gândit niciodată la aşa ceva.

– Dar ai putea să o faci?

– Bănuiesc că da. Dar de ce aş face-o? Aceasta e lumea mea, acum.

– Vrei să spui ghetoul tău.

– Aşa ți se pare ție?

– V-ați închis într-o societate de nepătruns, într-o subcultură închisă. Aveți propriul jargon, propriile idiosincrazii, propria etichetă. Toate sunt astfel construite încât nimeni din afară să nu vă strice liniştea. E o ipostază

defensivă. Acelaşi mecanism ca şi în cazul hippioților, al homosexualilor, al negrilor...

– Şi al evreilor. Nu uita de evrei.

– De acOrd, Sybille, şi al evreilor. Cu glumele lor de clan, cu sărbătorile lor speciale, cu limba lor misterioasă. Da, ai perfectă dreptate în privința lor.

– Deci nu am făcut altceva decât să schimb un trib cu altul. Ce e rău în asta?

– Dar de ce să faci parte dintr-un trib sau altul?

– E la fel ca şi atunci când eram în viață. Atunci nu făceam parte din tribul califomienilor? Din tribul profesorilor universitari?

– Sau din tribul lui Jorge şi Sybille Klein.

– Prea îngust. Şi oricum, am fost dată afară din acel trib. Trebuia să-mi găsesc unul nou.

– Dată afară? Cine te-a dat afară?

– Moartea. După aşa ceva, nu mai există cale de întoarcere.

– Dar te poți întoarce când doreşti. Oricând.

– O, nu, nu, Jorge. Nu pot, nu mai pot. Nu mai sunt Sybille Klein şi nu voi mai putea fi niciodată. Cum ți-aş putea explica aşa ceva? Mi-e imposibil. Moartea schimbă totul. Mori şi tu şi vei înțelege, Jorge. Mori şi vei înțelege.

* * *

Nerita îi spuse:

– Te aşteaptă în sala de oaspeți.

Intră într-o cameră mare, mobilată sobm, la capătul îndepărtat al celeilalte aripi a casei de oaspeți. Sybille stătea lângă o fereastră prin care se revărsa lumina palidă, înghețată a dimineții.

Era însoțită de Mortimer şi de Kent Zacharias. Cei doi bărbații zâmbiră misterios - amabili şi ironici.

– Îți place oraşul nostru, îl întrebă Zacharias. Ai apucat să vizitezi împrejurimile?

Klein hotărî că e mai bine să nu răspundă. Dădu scurt din cap şi se întoarse spre Sybille. In mod ciudat, se simțea neaşteptat de calm: după atâția ani de căutări, acum că se afla în preajma ei, nu mai simțea nimic: nici frică, nici dor, nici nostalgie, nimic. De parcă ar fi murit şi el. Ştia însă că nu putea fi decât liniştea indusă de teroarea pură, ascunsă undeva în subconştientul său.

– Noi plecăm, spuse Zacharias. Sunt sigur că aveți o mulțime de lucruri să vă spuneți. Plecară cu toții: Mortimer, Nerita şi Zacharias. Ochii lui Klein se întâlniră cu ai lui Sybille. Ea îl privi calmă, impersonal, ca şi cum ar fi studiat o statuie. Fir-ar zâmbetul tău al naibii, îşi spuse Klein; moartea îi transformase pe toți în Mona Lisa.

– Ai de gând să rămâi mai mult aici? întrebă ea.

– Probabil că nu. Vreo câteva zile, o săptămână, poate. îşi umezi buzele. Ce mai faci, Sybille? A trecut atâta vreme. Cum îți merge?

– Exact aşa cum mi-am imaginat.

Ce vrei să spui cu asta? Nu poți să fii mai explicită? Eşti dezamăgită? Eşti surprinsă? Ți-a fost bine, ți-a fost rău? O, Doamne, Sybille...

– Să nu pui, niciodată, o întrebare directă...

– Aş fi vrut să mă fi lăsat să te văd, atunci, în Zanzibar, spuse el.

– Nu a fost posibil. Hai să nu mai vorbim despre asta, răspunse ea, dând din mână, de parcă ar fi alungat o muscă. Apoi, după o clipă, adăugă: Vrei să auzi o poveste fascinantă despre primele zile ale domniei lui Omani în Zanzibar?

Impersonalitatea întrebării îl cutremură. Cum de putea să fie atât de nepăsătoare şi să nu-l întrebe ce căuta în Oraşul Rece Zion? Cum de nu-l întrebase nimic despre deghizarea lui sau despre motivele pentm care venise aici? Cum de se lansase atât de rapid şi de rece într-o discuție despre evenimentele politice din vechiul Zanzibar?

– Bănuiesc că da, răspunse încet.

– Crede-mă, e ca o povestire din O mie şi una de nopți. E vorba despre cum Ahmad cel Viclean l-a înlăturat de la putere pe Abdullah ibn Muhammad Alawi.

Numele nu-i erau cunoscute. O ajutase, ce-i drept, din când în când în cercetările ei istorice, dar era mult de atunci şi în minte nu-i mai rămăseseră decât o adunătură de Ahmazi, Hassani şi Abdulahi.

– Iartă-mă, dar nu-mi amintesc de ei.

Sybille continuă, imperturbabilă:

– Cu siguranță, însă, că îți aminteşti că în secolul al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea, puterea principală din Oceanul Indian aparținea statului arab Oman, al cărei capitală se afla în Muscat, în Golful Persic. Sub dinastia Busaidi, fondată în 1744 de Ahmad ibn Said al-Busaidi, omanii şi-au extins dominația până în Estul Africii. Capitala logică a imperiului lor african ar fi trebuit să fie portul Mombassa, dar cum nu au reuşit să înlăture dinastia rivală care domnea acolo, şi-au orientat privirile către Zanzibar, aflat în apropiere - o insulă cosmopolită, locuită de un amestec de arabi, indieni şi africani. Poziția strategică pe coastă a Zanzibarului ca şi portul larg şi uşor de protejat de care dispunea, făcea ca insula să fie o bază ideală pentru comerțul de sclavi pe care Busaidi din Oman intenționa să pună monopol.

– Parcă încep să-mi amintesc, acum.

– Foarte bine. Fondatorul Sultanatului Zanzibar a fost Ahmad Vicleanul ibn Majid, care a ajuns pe tron în 1811 - îți mai aminteşti - după moartea unchiului său Abd-er-Rahman al Busatdi.

– Numele mi se par cunoscute, spuse Klein, gânditor.

– După şapte ani, continuă Sybille, încercând să cucerească Zanzibarul, fără vărsare de sânge, Ahmad Vicleanul şi-a ras barba şi mustața şi a vizitat insula, deghizat în prezicător, purtând o robă galbenă şi un smarald scump în turban. La vremea aceea, aproape întreg Zanzibarul era condus de un domnitor nativ, de origine amestecată, arabă şi africană, pe nume Abdullah ibn Muham-mad Alawi, al cărui titlu ereditar era Mwenyi Mkuu. Supuşii săi erau în mare parte africani, membri ai tribului Hadimu. Ajuns în Zanzibar, sultanul Ahmad făcu o demonstrație de citit în viitor care

atrase o mulțime de curioşi în port şi, nu după multă vreme, fu chemat în audiență la curtea lui Mwenyi Mkuu. Ahmad îi prezise acestuia un viitor strălucitor pentru insula sa, declarând că un puternic prinț, cunoscut în întreaga lume, avea să vină în Zanzibar şi să-l facă pe Mwenyi Mkuu locotenentul său şi că avea să-l confirme pe el şi pe urmaşii săi drept Conducătorii Zanzibarului pentru totdeauna.

– De unde ştii toate astea, l-ar fi întrebat Mwenyi Mkuu.

– Pentru că beau o poțiune, îi răspunse Sultanul Ahmad, care mă ajută să văd în viitor. Ați vrea să gustați din ea?

– Desigur, răspunse Abdulahh şi Ahmad îi dădu să bea din acel drog. Imediat Abdulahh avu nişte vise extraordinare. Aflat lângă tronul lui Alah, Mwenyi Mkuu văzu un Zanzibar bogat şi fericit, guvernat de stră-stră-strănepoții săi. Petrecu ore întregi, astfel, hoinărind şi minunându-se de norocul care dăduse peste poporul său.

– Apoi Ahmad plecă, îşi lăsă barba să crească la loc şi, după zece săptămâni, se întoarse în Zanzibar, ca Sultanul Omanului, în fruntea unei armate puternice şi impunătoare. Se duse imediat la curtea lui Mwenyi Mkuu şi îi propuse, aşa cum prezisese ghicitorul, ca Omanul şi Zanzibarul să semneze un tratat de prietenie prin care Omanul îşi asuma responsabilitatea pentru afacerile externe ale Zanzibarului - inclusiv asupra comerțului cu sclavi - garantând, în acelaşi timp, autoritatea lui Mwenyi Mkuu asupra afacerilor interne. Ca recompensă pentru abdicarea sa parțială, Mwenyi Mkuu avea să primească şi o substanțială compensație financiară. Amintindu-şi de viziunea pe care o avusese, Mwenyi Mkuu semnă tratatul fără să stea prea mult pe gânduri, legi-timizând practic preluarea Zanzibarului de către Omani. Tratatei fu sărbătorit cu mare fast şi, în semn de prețuire, Mwenyi Mkuu îi oferi Sultanului Ahmad un drog rar, folosit pe insula sa, pe nume *borqash,* adică „floarea adevărului". Dar Ahmad se prefăcu numai că fumează, căci ura orice fel de droguri care i-ar fi putut întuneca limpezimea judecății. Pe măsură ce floarea adevărului începu să-şi facă efectul, Abdullah, privindu-l pe Ahmad, recunoscu trăsăturile prezicătorului. Dându-şi în sfârşit seama că fusese păcălit, Mwenyi Mkuu îşi înfipse pumnalul, al cărui vârf era otrăvit, în Sultan şi fugi din sala banchetului, ascunzându-se pe o insulă învecinată, Pemba. Ahmad ibn Majid supraviețui, dar otrava îi atinsese deja organele vitale şi îşi petrecu ultimii zece ani din viață în chinuri cumplite. Mwenyi Mkuu fu urmărit şi prins de oamenii sultanului şi ucis împreună cu toți cei nouăzeci de membri ai familiei sale, astfel încât dinastia nativă a Zanzibarului dispăru de pe fața pământului.

– Nu-i aşa că e o poveste minunată şi tristă, îl întrebă Sybille, după o scurtă pauză.

– Da, e fascinantă, răspunse Klein. Unde ai descoperit-o?

– În memoriile nepublicate ale lui Claude Rich-burn, angajat al Companiei Indiilor de Est. Bine ascunse, de altfel, în arhivele din Londra. E ciudat că niciun istoric nu a dat peste ea până acum, nu crezi? Istoriile obişnuite nu menționează decât că Ahmad şi-a folosit flota pentru a-l forța pe Abdulah să semneze tratatul şi că, cu prima ocazie, a dat ordin să fie asasinat.

– E ciudat, într-adevăr, conveni Klein.

Dar el nu venise aici să asculte poveşti romantice cu poţiuni fantastice şi trădări regale. încercă să aducă conversaţia la un nivel ceva mai personal, în minte îi veniră fragmente din conversaţia imaginară pe care o purtase cu Sybille cu o noapte înainte. *Totul e calm, aici, unde sunt acum, Jorge. E o pace care depăşeşte orice înţelegere. E ca şi cum aş înota sub o fâşie de sticlă. Lucrurile mici nu mă mai afectează. Lucrurile mici îmi sar în ochi din prima şi, astfel, le pot evita. Mori, fii unul dintre noi şi atunci ai să înţelegi.* Da, probabil. Dar ea chiar credea aşa ceva? Doar el era cel care pusese aceste cuvinte în gura ei; toate aceste cuvinte erau rodul imaginaţiei sale şi, probabil, nu aveau nimic de a face cu adevărata Sybille. Şi atunci cum putea ajunge la ea?

Ea nu îi dădu nici o şansă.

– Foarte curând, mă voi întoarce în Zanzibar, îi spuse. Mai sunt multe de aflat despre această poveste şi vreau să le aflu chiar de la oamenii de acolo - vechi legende despre ultimele zile ale lui Mwenyi Mkuu, poate chiar varianta originală a poveştii...

– Aş putea să vin cu tine?

– Dar tu nu ai propriile tale cercetări de terminat, Jorge? întrebă ea. Apoi, fără să aştepte vreun răspuns, pomi brusc spre uşă şi ieşi, lăsându-l singur în salonul rece.

VII

Mă refer la ceea ce ei şi psihiatrii lor numesc „sisteme diluzionale ". Nu cred că mai e nevoie să o spun, dar „ halucinaţiile " sunt întotdeauna definite în mod oficial. Nu trebuie să ne batem capul cu întrebări despre ce e real şi ce e ireal. Ei nu vorbesc despre asta decât ca să-şi facă datoria. Ceea ce contează însă cu adevărat, e sistemul. Felul în care datele se aranjează în interiorul său. Unele sunt consistente, altele nu au nicio valoare.

Thomas Pynchon: *Curcubeul gravitaţiei*

Încă o dată, morţii, de data asta doar trei dintre ei, urmau să sosească cu avionul de dimineaţă de la Dar. Trei e mai bine decât cinci, îşi spuse Daud Mahmoud Barwani dar, în acelaşi timp, trei era mai mult decât suficient. Nu că ar fi avut vreo problemă cu ei acum două luni, căci oricum nu stătuseră decât o zi, dar gândul că se afla pe aceeaşi insulă cu ei nu-l făcea să se simtă foarte în siguranţă. Aveau toată lumea la dispoziţie, ce îi determina să vină tocmai în Zanzibar?

– A aterizat avionul, îl anunţă controlorul de trafic. Treisprezece pasageri. Ofiţeml responsabil cu igiena îi lăsă să treacă mai întâi pe localnici - doi ziarişti şi patru deputaţi care se întorceau de la Conferinţa Pan-Africană din Capetown - şi apoi îi cercetă pe cei patru turişti japonezi, nişte omuleţi nezâmbitori, acoperiţi cu aparate de filmat. După care urmară morţii: Barwani fu surprins să descopere că erau aceiaşi de data trecută, bărbatul cu părul roşcat, bărbatul cu părul castaniu, care între timp îşi

răsese barba şi femeia cu părul negru. Aveau morții aşa de mulți bani încât puteau zbura din America până în Zanzibar o dată la câteva luni? De altfel, Barwani auzise o poveste cum că, fiecare mort, odată ce se ridică din sicriu, primeşte o cantitate de aur egală cu greutatea sa şi, văzându-i din nou pe aceşti morți, începu să se întrebe dacă nu cumva era adevărat. Nimic bun nu putea să iasă din faptul că astfel de ființe umblau libere pe pământ, îşi spuse, şi nici din faptul că veneau chiar aici, în Zanzibar. Dar nu prea avea de ales:

– Bine ați revenit pe insula cuişoarelor, le spuse, onctuos, afişând un zâmbet funcționăresc după care se întrebă, pentm a câta oară, ce se va întâmpla cu Daud Mahmoud Barwani odată ce zilele sale pe acest pământ se vor fi sfârşit.

* * *

– Ahmad Vicleanul împotriva lui Abdullah nu-ştiu-cum, spuse Klein. Numai despre asta mi-a vorbit. Istoria Zanzibarului. Se afla în biroul lui Jijihboi. Noaptea era fierbinte; perdeaua ploii acoperea milioanele de lumini ale bazinului Los Angelesului. Ar fi fost copilăresc, înțelegi, să-i pun întrebări directe. Copilăresc. Nu m-am mai simțit aşa de când aveam paisprezece ani. M-am simțit neputincios printre ei, ca un copil, ca un străin.

– Crezi că şi-au dat seama că erai deghizat? îl întrebă Jijihboi.

– Nu ştiu. Păreau că se joacă cu mine, că se distrează pe seama mea, dar poate aşa se poartă cu toți nou-veniții. Nimeni nu mi-a spus nimic direct. Nimeni nu a făcut vreo aluzie că aş putea fi vreun impostor. De altfel, nimănui nu părea că-i pasă prea mult de mine sau de ce făceam pe acolo sau cum am murit. Am stat față în față cu Sybille şi am vrut să ajung până la ea, să ajungă ea până la mine şi nu a existat niciun fel de contact între noi, nici cel mai mic contact, de nicio natură, era de parcă ne-am fi întâlnit la un congres ştiințific şi singura ei preocupare era să mă pună la curent cu noua ei descoperire istorică; aşa că a ținut-o într-una cum Sultanul Ahmad l-a tras în piept pe Abdullah şi cum Abdulahh s-a răzbunat, înjunghiindu-l. Privirea lui Klein fu atrasă de câteva cărți, care i se părură cunoscute, de pe rafturile bucşite ale bibliotecii lui Jijihboi - Oliver şi Mathew, *Istoria Africii de Est,* cărți pe care Sybille obişnuia să le ia peste tot cu ea, în primii ani ai căsătoriei lor. Trase Volumul I, Partea a IV-a, spunând: Ea pretinde că istoriile obişnuite nu redau decât foarte pe scurt şi inadecvat incidental de atunci şi că e singura care a descoperit felul în care au stat lucrurile. Din câte mi-am dat seama, cred că şi-a bătut joc de mine, povestindu-mi o întâmplare istorică ca pe ceva despre care nimeni nu a ştiut nimic până săptămâna trecută. Stai să văd... Ahmad, Ahmad, Ahmad...

Examina, cu atenție, indexul. Se aflau pe el cinci Ahmad, dar nu găsi nici o intrare pentru Sultanul Ahmad Vicleanul ibn Majid. Era un Ahmad ibn Majid, dar nu apărea decât într-o notă de subsol şi, în plus, se pare că fusese doar un cronicar. Găsi trei Abdulah, dar niciunul nu avea vreo legătură cu Zanzibarul.

– Ceva nu e în regulă, murmură el.

– Nu mai are nici o importanță, dragă Jorge, spuse cu blândețe Jijihboi.

– Ba are, aşteaptă un minut. Parcurse şi alte liste. La *Zanzibar, Conducători* nu găsi niciun Ahmad, nici un Abdulahh; descoperi, într-adevăr, un Majid ibn Said, dar când cercetă referințele despre acesta, văzu că de fapt condusese Zanzibarul undeva prin a doua jumătate a secolului al XlX-lea. Disperat, Klein începu să răsfoiască, la întâmplare, foile tomului, revenind la index din când în când. în cele din urmă se opri şi spuse: Nimic nu e adevărat!

– *Istoria Africii de Est,* tipărită de cei de la Oxford?

– Nu, detaliile din povestirea lui Sybille. Uite, ea mi-a spus că Ahmad Vicleanul a ajuns pe tronul Omanului în 1811 şi că ar fi cucerit Zanzibarul şapte ani mai târziu. Dar în carte se spune că un anume Seyyid Said al Busaidi a devenit sultan al Omanului în 1806 şi a domnit *cinzeci de ani.* El a fost cel care, şi nu inexistentul Ahmad Vicleanul, a cucerit Zanzibarul, dar a facut-o în 1828, iar conducătorul cu care a semnat tratatul se numea, de fapt, Hasan ibn Ahmad Alawi şi nu Mwenyi Mkuu. Klein dădu din cap. Aici scrie despre cu totul alte personaje. Nu tu asasinate, nu ta înjunghieri, datele sunt cu total altele, întreaga poveste ...

Jijihboi zâmbi trist.

– Morții sunt, adeseori, înşelători.

– Dar de ce ar inventa o asemenea istorie şi să mai spună că e şi o descoperire senzațională? Sybille a fost unul dintre cei mai scrupuloşi cercetători pe care i-am cunoscut vreodată. Nu ar fi...

– Dar aceea era Sybille pe care ai cunoscut-o ta, dragul meu prieten. Asta tot încerc să-ți explic de atâta vreme: în corpul ei se află acum o cu totul altă persoană.

– O persoană care ar minți despre istorie?

– O persoană care are chef de glume, răspunse Jijihboi.

– Da, murmură Klein. Care are chef de glume. *Ține minte că, pentru un mort, întregul univers e din plastic, nimic nu e real, nimic nu contează cu adevărat.* Dar de ce să faci glume pe seama fostului soț, un idiot plictisitor şi insistent, care tocmai a apărut, deghizat ca naiba, în propriu-ți Oraş Rece? De ce să reinventezi istoria? Doar aşa de dragul glumei, a jocului, un *jeu d'esprif.* O, Doamne, o, Doamne, cât de crudă a devenit, cât de prost am fost! Acesta a fost modul ei de a-mi spune că şi-a dat seama că nu sunt mort. *Quid pro quo,* păcăleală pentru păcăleală.

– Ce ai de gând să faci acum?

– Nu ştiu, răspunse Klein.

Ceea ce făcu, în ciuda opoziției îndârjite a lui Jijihboi şi a propriei judecăți, fu să ia alte pilule de la Dolorosa şi să se reîntoarcă în Zion. Avea să se simtă bine (cam ca atunci când îți pipăi cu limba un dinte dureros) când o va întâlni pe Sybille şi va demonta povestea ei aiuritoare despre inexistentul Ahmad şi imaginarul Abdullah. Hai să nu ne mai jucăm unul cu altul, avea să-i spună. Spune-mi ceea ce vreau să ştiu, Sybille, şi apoi am să te las în pace: doar spune-mi adevărul. Tot drumul până în Utah îşi repetă discursul, îmbogățindu-l şi şlefuindu-l întruna. Degeaba însă, căci de data asta poarta Oraşului Rece Zion nu se mai deschise. După ce scannerul îi

scana cârdul fals, se auzi o voce din microfon care îl trimise la plimbare sec:

– Cârdul dumneavoastră e invalid.

Şi acesta ar fi trebuit să fie sfârşitul. Ar fi putut să se întoarcă în Los Angeles şi să-şi reia ce mai rămăsese din viață. Fusese un semestru întreg în concediu sabatic, dar se apropia semestrul de vară şi avea multă treabă de făcut. Se întoarse într-adevăr în LA, dar numai cât să-şi împacheteze o valiză mai mare, să-şi ia paşaportul şi să se ducă la aeroport. Astfel că, într-o frumoasă după amiază de mai, un jet BOAC îl duse la Londra, unde de-abia avu timp să bea o cafea pe aeroport, că trebui să se îmbarce în alt avion, care îl duse în Africa. Mai mult adormit decât treaz, urmări ca prin vis peisajele succedându-se cu rapiditate prin fața sa: valurile Mediteranei, covoml maro al Deşertului Libian şi atotputernicul Nil, redus, de la înălțimea de zece mile, la mărimea unui fir de ață. Apoi, dintr-odată, Kilimanjaro, înconjurat de ceață şi acoperit de zăpadă apăru ca un uriaş cu două capete, undeva în depărtare, la dreapta şi el îşi spuse, că, la stânga, soarele probabil se odihnea pe Oceanul Indian. Apoi avionul cu nasul turtit îşi începu coborârea abrupt, şi, la scurtă vreme după aceea, se trezi în aerul umed şi lumina amețitoare a soarelui, în Dar es Salaam.

* * *

Prea devreme, mult prea devreme. Nu era încă pregătit să meargă în Zanzibar. Probabil că avea nevoie de o zi, două de odihnă: alese un hotel, la întâmplare, în Dar, după nume, Agip, îi plăcuse cum sună şi îşi angaja un taximetrist. Hotelul era elegant şi curat, ceva în genul glamoros al anilor '60, mult mai ieftin decât cele din Kilimanjaro, unde stătuse când venise aici prima dată, şi amplasat într-o zonă înverzită a oraşului, lângă ocean. Vru să facă o plimbare, dar după câțiva paşi îşi dădu seama că era prea obosit şi se întoarse la hotel să tragă un pui de somn, care se întinse pe durata a cinci ore. Se trezi amețit, ca după o beție, făcu un duş şi se îmbrăcă pentru cină. Restaurantul hotelului era plin de bărbați cu părul roşcat şi fețele grase şi roşii, fară sacouri, purtând tricouri albe, deschise la gât. Cu toții îi aminteau în mod neplăcut de Kent Zacharias. Dar aceştia erau vii, britanici după accent, probabil ingineri, după felul în care vorbeau. Construiau se pare un baraj şi o uzină electrică undeva pe coastă; nu reuşi să înțeleagă prea bine, căci era greu să-i urmăreşti. Beau gin, în cantități destul de mari, şi vorbeau tare. în sală se mai aflau şi o mulțime de japonezi, oameni de afaceri, desigur, care păreau foarte nefericiți în costumele lor strâmte, cu cravată la gât. La masa alăturată, Klein zări şi cinci bărbați cu păml negru, cârlionțat, ce vorbeau repede, în ebraică, evrei, desigur. Singurii africani la vedere erau chelnerii şi barmanii. Klein comandă nişte scoici Mom-basa, friptură şi o carafă de vin roşu şi constată cu surprindere că mâncarea era foarte bună, deşi nu putu mânca prea mult. în Tanzania era aproape noapte, dar pentm corpul lui nu era decât zece dimineața. Se duse la culcare, se gândi vag la Sybille, care era la doar câteva minute de zbor, în Zanzibar, apoi căzu într-un somn adânc. Se trezi cu mult înainte de răsăritul soarelui, deşi era convins că dormise cel puțin zece ore.

Făcu o plimbare prin cartierul vechi al băştinaşilor, un loc fierbinte şi prăfuit, cu străzi nepavate şi cu şiruri de cocioabe amărâte şi, la amiază, se întoarse la hotel pentru un duş şi pentm a lua prânzul. în restaurant găsi cam aceeaşi distribuţie internaţională - britanici, japonezi, evrei - deşi feţele nu mai erau aceleaşi. Era la a doua bere, când în sală intră Anthony Gracchus. Vânătoml alb, cu umerii largi şi faţa palidă, acoperită de o barbă groasă, în pantaloni scurţi kaki, bluză kaki, părea că a ieşit chiar atunci din cubul holografic pe care i-l arătase Jijihboi. Din instinct, Klein se făcu mic şi se întoarse cu faţa spre fereastră. Dar era deja prea târziu: Gracchus îl văzuse. Toată lumea tăcu în timp ce mortul se îndrepta cu paşi mari spre masa lui Klein, la care îşi trase un scaun şi se aşeză, cu aerul cel mai firesc din lume. Ca într-un film al cărui proiector s-a oprit pentm o secundă, pornind apoi singur, britanicii îşi reluară conversaţia strigată, doar că sonoml părea ceva mai încet acum.

– Ce mică e lumea, îi spuse Gracchus, sau cel puţin ce aglomerată e. Din nou în drum spre Zanzibar, Klein?

– Peste o zi sau două. Ai ştiut că sunt aici?

– Bineînţeles că nu. Ochii duri ai lui Gracchus sclipiră cu viclenie. E doar o simplă coincidenţă. Sybille e deja acolo.

– Serios?

– Da, împreună cu Zacharias şi Mortimer. Am auzit că ai reuşit să te strecori în Zion.

– Pentru o perioadă foarte scurtă de timp. Am văzut-o pe Sybille, tot pentru foarte scurt timp.

– Ceea ce nu te-a mulţumit. Aşa că te-ai hotărât să o urmăreşti din nou aici. Renunţă omule, renunţă.

– Nu pot.

– *Nu pot!* se zbârli Gracchus. Astea-s cuvinte de nevrotic. Nu pot. Ceea ce vrei să spui e, de fapt, că *nu vrei.* Un bărbat matur poate face tot ceea ce-şi doreşte, orice vrea el, dacă acel lucru e posibil din punct de vedere fizic. încearcă să o uiţi. Nu faci decât să o superi, te amesteci în cercetările ei, o întrerupi din... Gracchus zâmbi. Din viaţa ei. E moartă de mai bine de trei ani, nu? Uit-o. Lumea e plină de femei. Eşti încă tânăr, nu eşti urât, nu duci lipsă de bani, ai o situaţie profesională bună...

– Pentru asta te-au trimis aici?

– Nu m-a trimis nimeni aici, prietene. Nu încerc decât să te salvez de tine însuţi. Nu te duce în Zanzibar. întoarce-te acasă şi ia-ţi viaţa de la început.

– Când am văzut-o, în Zion, răspunse Klein, m-a tratat cu dispreţ. S-a distrat pe seama mea. Vreau s-o întreb de ce a făcut asta.

– Pentru că tu eşti viu şi ea e moartă. Pentru ea, eşti doar un clovn. Pentru noi toţi, nu eşti decât un clovn. Nu e ceva personal, Klein. Doar că între noi şi tine e o distanţă mult prea mare, pe care nu ai cum s-o parcurgi. Te-ai infiltrat în Zion, deghizat ca un agent de la Fisc, nu-i aşa? Faţa palidă, ochii ficşi? Nu ai păcălit pe nimeni. în niciun caz pe ea. Iar jocul pe care l-a jucat nu a fost decât modul ei de a-ţi spune că te-ai dat de gol. Nu poţi înţelege nici măcar atâta lucru?

– Am înţeles asta.

– Şi ce vrei mai mult? Să te umileşti şi mai tare?

Klein dădu din cap furios şi începu să se holbeze la fața de masă. După o clipă, îşi ridică ochii şi îi întâlni pe ai lui Gracchus şi fu uimit să observe că avea încredere în vânător, că, pentru prima oară de când avea de-a face cu morții, simțea că unul dintre ei i se adresa cu toată sinceritatea. Spuse, pe un ton scăzut:

– Am fost foarte apropiați, eu şi Sybille, şi apoi ea a murit şi, fără ea, eu nu mai însemn nimic. Nu am reuşit să mă împac cu moartea ei. Chiar şi acum, vreau să trăiesc alături de ea.

– Dar nu se poate.

– Ştiu. Şi cu toate astea nu mă pot abține să fac ceea ce fac.

– Nu există decât un singur lucru pe care îl poți împărți cu ea, îi spuse Gracchus. Moartea ta. Ea nu se va coborî până la tine, va trebui să urci tu la nivelul ei.

– Nu fi absurd.

– Cine e absurd? Eu sau tu? Ascultă-mă bine, Klein. Cred că eşti nebun, cred că eşti un tip slab dar, nu ştiu de ce, îmi place de tine. Şi nu te pot învinovăți pentru nebunia ta. Aşa că, dacă îmi dai voie, am să te ajut. Duse mâna la buzunarul de la piept şi scoase un tub. Ştii ce e asta? îl întrebă. E săgeată pentru autoapărare, de genul celor pe care îl poartă femeile în New York. Mulți morți le poartă şi ei, pentru că nu ştii niciodată când viii se vor întoarce împotriva noastră. Doar că săgețile noastre nu conțin droguri inestetice. Ascultă-mă: putem merge chiar acum în carterul băştinaşilor şi putem pomi o bătaie şi, în confuzia în care se va crea, am să te înțep cu o săgeată dintr-astea, iar după cincisprezece minute te voi duce la Spitalul

General din Dar, într-un sicriu frigorific. Apoi, pentru câteva mii de dolari, te vom transporta în California, iar vineri pe vremea asta vei fi deja reciclat în, să zicem, Oraşul Rece San Diego. Şi când te vei trezi, tu şi Sybille veți fi din nou de aceeaşi parte a baricadei, înțelegi? Dacă eşti predestinat să fii cu ea, asta e singura soluție prin care poți afla. Aşa cel puțin ai o şansă. Altfel, te asigur, nu ai niciuna.

– Aşa ceva e de neconceput, răspunse Klein.

– Poate de neacceptat. Dar nu de neconceput. Nimic nu e de neconceput odată ce cineva s-a gândit la acel lucru. Mai gândeşte-te. îmi promiți? Gândeşte-te înainte de a urca în avionul de Zanzibar. Eu voi rămâne aici în noaptea asta şi mâine, după care voi pleca spre Arusha să mă întâlnesc cu nişte morți care vin la vânătoare şi, până atunci, sunt dispus să te ajut, dacă mi-o vei cere. Gândeşte-te bine. Te vei gândi? îmi promiți că te vei gândi la asta?

– Da, mă voi gândi, promise Klein.

– Bine, foarte bine, mulțumesc. Acum hai să luăm prânzul şi să schimbăm subiectul. îți place mâncarea de aici?

– Da, doar că mă nedumereşte un singur lucru. Cum se face că nu există decât clienți neafricani? Cine mai îndrăzneşte să-i discrimineze pe negri chiar într-o republică africană?

Gracchus râse cu poftă.

– Păi tocmai negrii, amice. Acesta e considerat un hotel de mâna a

doua. Toți negrii stau în Kili-manjaro sau în Nyerere. Dar nu e un loc rău. îți recomand să încerci peştele, dacă nu ai făcut-o până acum, şi mai au şi un vin foarte bun, din Israel...

VIII

O, Doamne, Doamne - am zis - ce chin e-necul!
Ce zgomot spart al apei în urechi!
Ce hâde arătări de moarte-n ochi!
Părea că văd puzderii de epave
Şi oameni mii, amuşinați de peşti;
Icuri de aur, ancore, mormane,
De perle, nestemate, giuvaeruri,
Fără de preț, zăceau pe fundul mării.
În tigve unele odihneau;
intrase In golul unde ochii au locuit
De ochi râzându-şi parcă, geme-aprinse
Ce se chiorau la mâlul din adâncuri
Bătându-şi joc de oasele din jur.

Shakespeare: *Richard al III-lea*[1]

– ... vinul evreiesc, spunea Mick Dongan. Ei bine, sunt decis să încerc orice, măcar o dată în viață, mai ales dacă în asta există şi o mică ironie. Căci asta spuneam, eram în Egipt, da, în Egipt, la o cină fabuloasă pe dealurile din Luxor, iar gazda noastră, un prinț saudit, nici mai mult, nici mai puțin, îmbrăcat în costum tribal şi cu ochelari. Când ni se aduce mielul fript, îl vedem că rânjeşte şi spune: „Desigur, am putea bea un Mouton-Rothschild, dar întâmplarea face să am nişte sticle de vin evreiesc foarte bun în pivnițele mele şi, pentm că îmi închipui că sunteți, la fel ca şi mine, nişte cunoscători, am cerut servitorului meu să destupe vreo două sticle ..."

– Klein, o vezi pe fata aceea care tocmai a intrat?

Discuția are loc în ianuarie 1981, după amiaza, aeml e puțin umed. Klein ia prânzul cu şase colegi de la catedra de istorie la Grădinile Suspendate, la Westwood Piaza. Hotelul e o clădire uriaşă, iar Grădinile Suspendate e numele unui restaurant de pe acoperiş, la nouăzeci de etaje înălțime, decorat într-un stil dement, neo-babilonian, cu dale de pe care se încruntă la tine tauri furioşi şi dragoni amncă flăcări pe nas, cu chelneri cu bărbi lungi şi crețe şi cu cuțite la cingătoare - căci, dacă ziua locul e frecventat de studenți şi profesori, noaptea se transformă în club de noapte. Klein priveşte în stânga sa. Da, o femeie frumoasă, de vreo douăzeci şi cinci de ani, cu o ținută serioasă şi demnă, tocmai se aşează la o masă, aranjând un teanc de cărți şi de casete în fața ei. Klein nu agață de obicei fete care arată ciudat: e o chestiune de moralitate şi de timiditate înnăscută. Dongan

[1] Traducere Dan Duțescu, William Shakespeare - Teatru, Editura Albatros, 1971

îl tachinează:

– Hai, du-te la ea, ce mai aştepți? E genul tău, bag mâna în foc. Ochii ei sunt exact aşa cum îți plac ție, nu-i aşa?

În ultima vreme, Klein s-a tot plâns că în sudul Californiei sunt prea multe fete cu ochi albaştri. Ochii albaştri îl deranjează, nu ştie nici el de ce. El are ochii căprui. Aşa sunt şi ai fetei: întunecați, calzi, strălucitori. I se pare că a mai văzut-o, undeva, probabil la bibliotecă. Poate că au şi schimbat scurte priviri.

– Hai, Jorge, du-te la ea, îl îndeamnă Dongan. Klein îl priveşte nehotărât. Nu, nu vrea să se ducă. Cum să-i strice intimitatea? Cum să o deranjeze - ar fi aproape ca un viol. Dongan zâmbeşte complice, apoi zâmbetul i se transformă într-un rânjet crud. Dar Klein refuză să se facă de râs. Şi, tocmai atunci, în timp ce el se gândeşte ce să facă, fata îi zâmbeşte, un zâmbet scurt şi timid, care dispare atât de repede încât nici nu poate fi sigur de el, deşi l-a văzut; se trezeşte ridicându-se de la masă, traversând dalele albăstrui, căutând disperat cuvintele potrivite şi negăsindu-le; acum se privesc amândoi în ochi şi el e uimit de intensitatea a ceea ce se petrece între ei, chiar din primul moment:

– Aştepți pe cineva, murmură el, tulburat.

– Nu, acelaşi zâmbet, ceva mai lung. Vrei să iei loc?

E o proaspătă absolventă, descoperă el destul de repede. Tocmai şi-a luat masteratul şi acum lucrează la doctorat - ceva despre comerțul cu sclavi din Africa de Est, cu accent special pe Zanzibar.

– Foarte romantic, remarcă el. Zanzibar! Ai fost vreodată acolo?

– Niciodată, dar sper să o fac într-o bună zi. Tu?

– Nici eu. Dar m-a interesat de mic, de când colecționam timbre, era ultima țară din clasorul meu.

– Nu şi în al meu. Zululand era la mine.

îi cunoaşte numele, din câte se pare. S-a gândit chiar să se înscrie la cursul său despre Apariția Nazismului.

– Eşti sud-american? întreabă ea.

– M-am născut în America de Sud. Dar am crescut aici. Bunicii mei au reuşit să evadeze din Bueno Aires în 1937.

– Cum de au ales Argentina? Din câte ştiu, acolo a fost refugiul multor nazişti.

– A fost, dar în acelaşi timp a fost şi refugiul multor vorbitori de germană. Toți prietenii lor au fugit acolo. Numai că totul era mult prea instabil. Părinții mei au plecat de acolo în 1955, chiar înainte de marile revoluții şi s-au stabilit aici, în California. Tu?

– Eu provin dintr-o familie britanică. M-am născut în Seattle. Tata e în serviciul consular. E ...

Se apropie un chelner. Comandă fără să le pese ce anume. El zăreşte *Nostromo* a lui Conrad printre cărțile ei. Ea a ajuns la jumătate, el tocmai a terminat-o şi coincidența îi amuză. Conrad e unul din favoriții ei. Şi al lui. Ce zici de Faulkner? Da, şi Mann şi Virginia Wolf. Amândurora le mai place Hermann Broch nu şi Hesse. Ce ciudat, nu? Operă? *Freischutz, Hollander, Fidelio,* da, da.

– Avem gusturi foarte teutonice, observă ea.

– Avem gusturi foarte similare, adaugă el. O ia de mână.

– Uimitor de asemănătoare, răspunde ea. Mick Dongan rânjeşte la el, din partea cealaltă a sălii. Klein îi amncă o privire teribil de furioasă. Dongan îi face cu ochiul.

– Hai să plecăm de aici, propune Klein chiar în momentul în care ea se pregătea să facă acelaşi lucru.

Stau de vorbă până la miezul nopții, fac dragoste până dimineața.

– Trebuie să te avertizez, spune el solemn la micul dejun, că am decis, cu multă vreme în urmă, să nu mă însor niciodată şi să nu am copii.

– La fel am făcut şi eu, răspunde ea. Când aveam cincisprezece ani.

După patru luni, erau deja căsătoriți. Mick Dongan a fost cavaler de onoare.

* * *

Gracchus îi spuse, în timp ce ieşeau din restaurant:

– Ai să te gândeşti la propunerea mea, nu?

– Da, îți promit, răspunse Klein.

Se duse în cameră, îşi împacheta valiza şi luă un taxi până la aeroport, sosind acolo cu mult înainte de zborul de seară spre Zanzibar. La aterizare, dădu peste acelaşi omuleț melancolic, Barwani.

– V-ați întors, domnule, îl întâmpină acesta. M-am gândit eu că o veți face. Ceilalți oameni au sosit deja, de câteva zile.

– Care ceilalți?

– Păi, când ați venit aici prima oară, domnule, ați fost foarte amabil şi mi-ați oferit o mică sumă pentru a vă anunța de sosirea unei anumite persoane, îi sclipiră ochii lui Barwani. Acea persoană, împreună cu doi dintre tovarăşii ei, este acum aici.

Klein îi plasă cu grijă o bancnotă de douăzeci de şilingi.

– La ce hotel stă?

Barwani îşi linse buzele. Era evident că se aşteptase la mai mult. Dar Klein nu mai scoase altă bancnotă şi, după o clipă, Barwani îi spuse:

– Acelaşi ca şi data trecută. Casa Zanzibar. Şi, dumneavoastră, domnule?

– La fel ca şi data trecută. Am să stau la Shirazi.

* * *

Sybille se afla în grădina hotelului, revăzându-şi notițele pe care le luase peste zi când primi telefonul de la Barwani.

– Ai grijă să nu-mi ia vântul foile, îi strigă lui Zacharias şi intră în hotel.

Când se întoarse, Zacharias îi văzu plictiseala de pe chip şi o întrebă:

– S-a întâmplat ceva? Ea oftă.

– Jorge, tocmai a sosit aici.

– Ce porcărie, oftă Mortimer. Am crezut că Gracchus i-a băgat mințile în cap.

– Se pare că nu, spuse Sybille. Şi acum ce facem?

– Tu ce vrei să facem? interveni Zacharias

– Nu putem să lăsăm lucrurile să continue în felul acesta, nu-i aşa? răspunse ea, dând din cap.

* * *

Aerul serii era umed şi mirosea puternic. Ploile lungi veniseră şi plecaseră, iar insula se afla sub semnul noului anotimp şi al unei fertilități demente: în fața hotelului lui Klein, chiar sub fereastra sa, vița de vie dădea la iveală nişte imense şi monstruoase flori galbene şi toate grădinile din jurul hotelului erau în floare. Klein se simți foarte sensibil la această reînnoire frenetică; se plimba prin cameră plin de energie, încercând să pună la cale o stratagemă cât mai plauzibilă. Să se ducă să o vadă pe Sybille chiar acum? Să intre cu forța peste ea, dacă va fi cazul, cu strigăte şi violență şi să o întrebe de ce îi turnase povestea aia fantastică cu sultani imaginari? Nu. Nu. Nu avea să o mai înfrunte, nu avea să se mai lamenteze; acum că se afla aici, chiar lângă ea, avea să o caute, calm, să-i vorbească liniştit, să-i amintească de vremurile în care se iubiseră, avea să-i vorbească de Rilke şi de Broch şi de după amiezile petrecute în Puerto Vallarta şi de nopțile din Santa Fe, de muzica care le plăcea la amândoi, avea să recicleze nu căsătoria lor, căci aşa ceva nu mai era posibil, ci doar amintirea legăturii care existase cândva între ei, după care, sobru şi liniştit, avea să exorcizeze acea legătură; împreună, ei doi aveau să lucreze la eliberarea lui, vorbind calm despre evenimentul care le schimbase în mod atât de radical viața, până când, după două, trei ore, el avea să reuşească să accepte inacceptabilul. Şi cu asta lucrurile aveau să se încheie. Nu îi va cere nimic, nu o va implora nimic, doar atât, ca în seara aceea, ea să-l ajute să-şi ia de pe inimă această obsesie autodistructivă. Chiar şi un mort, chiar şi un mort capricios, volatil, inteligent şi răutăcios avea să-l înțeleagă şi să-l elibereze. Da, aşa va face. După care se va întoarce acasă, la ale lui, la un nou început, pe care îl amânase prea multă vreme.

Tocmai se pregătea să iasă când auzi o bătaie în uşă.

– Domnule, domnule, îl auzi pe camerist, aveți nişte oaspeți în hol.

– Cine? întrebă Klein, deşi ştia răspunsul.

– O doamnă şi doi domni, îi răspunse băiatul. Au venit cu un taxi, de la Casa Zanzibar. Au spus că vă aşteaptă la bar.

– Spune-le că vin imediat.

Se duse la răcitorul de apă, bău mecanic un pahar şi, fără să se gândească, îşi mai turnă unul, pe care îl bău, din nou, până la fund. Nu se aşteptase la această vizită; de ce venise împreună cu anturajul ei? Făcu un efort să-şi recâştige siguranța şi liniştea de mai înainte. în cele din urmă, părăsi camera.

Morții erau îmbrăcați impecabil pentm seara aceea umedă: Zacharias purta o tunică şi pantaloni de un verde-palid, Mortimer, un caftan alb, plin

de broderii complicate, iar Sybille o tunică simplă, de culoarea lavandei. Feţele lor palide nu aveau pic de sudoare pe ele; erau eleganţi şi siguri pe ei. Nimeni nu stătea lângă ei la bar. Când Klein intră, se ridicară să-l salute, dar zâmbetele lor i se pămră sinistre, fără urmă de prietenie în ele. Klein se strădui, cât putu de mult, să rămână calm. Le spuse, aproape în şoaptă:

– Drăguţ din partea voastră să veniţi în vizită. Pot să vă ofer ceva de băut?

– Ne-am luat deja, arătă Zacharias paharele din dreptul lor. Lasă-ne pe noi să facem cinste. Ce vrei să bei?

– Un Pimm Numărul Şase, răspunse Klein, încercă să-şi potrivească zâmbetul cu zâmbetele lor îngheţate. îmi place tunica ta, Sybille. Arăţi atât de elegantă că mă faci să mă simt prost.

– Nu ai fost niciodată faimos pentm hainele tale, răspunse ea.

Zacharias se întoarse cu băutura lui. O luă şi toasta grav.

După o clipă, Klein o întrebă:

– Crezi că am putea sta puţin de vorbă, doar noi doi, Sybille?

– Nu am nimic de ascuns faţă de Zacharias şi Mortimer.

– Totuşi.

– Aş prefera să vorbim aici, Jorge.

– Cum doreşti, răspunse el şi o privi drept în ochi. Nu văzu nimic în ei şi asta îl făcu să se înfioare. Tot discursul pe care îl pregătise cu atâta grijă îi dispăm din minte. îşi aminti numai câteva fragmente: Rilke, Broch, Puerto Vallarta. Luă o înghiţitură lungă de alcool.

– Klein, avem de discutat o problemă, îi spuse Zacharias.

– Dă-i dmmul.

– Problema eşti chiar tu. O tulburi prea mult pe Sybille. E a doua oară când o urmăreşti până la capătul pământului, Klein şi asta după ce ai încercat, de câteva ori, să intri în sanctuarul din Utah. Ăsta e un atac la libertatea lui Sybille, Klein, şi e ceva ce nu mai poate fi tolerat.

– Morţii sunt morţi, interveni şi Mortimer. înţelegem profunzimea sentimentelor tale pentm răposata ta soţie, dar această urmărire nebunească trebuie să înceteze.

– Va înceta, le răspunse Klein, privind fix la peretele din spatele lui Sybille şi al lui Zacharias. Nu vreau decât o oră de conversaţie, în particular, cu soţia... cu Sybille şi apoi promit că nu o voi mai...

– Aşa cum i-ai promis şi lui Anthony Gracchus, spuse Mortimer, că nu vei veni în Zanzibar.

– Am vrut doar să...

– Avem şi noi drepturi, îi zise Zacharias. Am trecut prin iad, la propriu vorbind, pentm a ajunge unde suntem acum. Tu ai încălcat dreptul nostru de a fi lăsaţi în pace. Ne deranjezi constant. Ne enervezi. Şi nouă nu ne place să ne enervăm. O privi pe Sybille. Aceasta îi făcu un semn din cap. Mâna lui Zacharias dispăm în buzunarul de la piept. Mortimer îl prinse pe Klein de încheietură cu o viteză suprinzătoare şi îi duse braţul la spate. Un tub minuscul, de metal, străluci în pumnul uriaş al lui Zacharias. Era identic cu cel pe care îl văzuse în mână la Anthony Gracchus, cu o zi înainte.

– Nu, dădu să strige Klein. Nu pot să cred... *nu !!!*

Zacharias înfipse săgeata rapid în braţul lui Klein.

* * *

– Sicriul frigorific va ajunge aici în cinci minute, spuse Mortimer.

– Şi dacă e prea târziu, întrebă speriată Sybille. Dacă se întâmplă ceva ireversibil cu creierul său înainte ca sicriul să ajungă aici?

– Păi, deocamdată nici nu a murit, îi reaminti Zacharias. Avem timp. Avem timp din belşug. Am vorbit eu însumi cu doctorul, e un chinez foarte inteligent, care vorbeşte perfect engleza. A fost foarte înțelegător. îl vor îngheța la două minute după ce îi vor constata decesul. Va pleca mâine cu avionul de dimineață spre Dar. In douăzeci şi patru de ore va ajunge în Statele Unite, îți garantez. Cei din San Diego deja au fost anunțați de sosirea lui. Totul va fi în regulă, Sybille!

Jorge Klein zăcea întins pe masă. Barul se golise în momentul în care strigase; turiştii plecaseră, neavând de gând să-şi petreacă vacanța în compania morților, iar chelnerii şi barmanii se foiau speriați, cu ochii măriți de groază. Atac de inimă, îi anunțase Zacharias, mă rog, un fel de atac, unde e telefonul? Nimeni nu văzuse tubul.

Sybille tremura:

– Dacă se întâmplă ceva ...

– Se aud sirenele, o linişti Zacharias.

* * *

De la biroul său din aeroport, Daud Mahmoud Barwani privea cum sicriul frigorific era încărcat de nişte cărăuşi încruntați în avionul de dimineață, spre Dar. Şi apoi? Apoi? Aveau să-l trimită pe mort în cealaltă parte a lumii, în America, şi să-l reînvie, după care mortul avea să se întoarcă în lume. Barwani dădu din cap. Nu-i înțelegea pe oamenii ăştia. Bărbatul care venise viu aici, era mort acum şi morții... ce erau ei? Cine ştie? Cine poate şti? E mai bine ca morții să rămână morți, aşa cum a fost de la facerea lumii. Cine ar fi putut prezice că va veni o vreme în care morții se vor ridica din mormânt? Nu el. Şi cine va putea prezice ce vom deveni noi, oamenii, de azi într-o sută de ani? Nu eu, nu eu. De azi într-o sută de ani eu voi dormi, îşi spuse Barwani. Voi dormi şi nu-mi va păsa de creaturile care vor bântui atunci pe pământ.

IX

Murim odată cu morții
Ei pleacă şi noi odată cu ei.
Ne-am născut printre morți:
Ei se întorc şi ne aduc, înapoi, şi pe noi.

T.S. Eliot: *Little Gidding*

În ziua în care se trezi nu văzu pe nimeni în jurul său, în afară de personalul de la casa de reciclare, care îl îmbăie, îl hrăni, şi îl ajută să se plimbe, încet, prin camera sa. Nu îi vorbeau şi nici el nu o făcu: cuvintele păreau să nu mai aibă nici o importanţă. Se simţea străin în pielea lui, ca atunci când toată viaţa ai purtat haine care nu-ţi vin, şi dintr-odată ai dat peste un croitor competent. Imaginile pe care le vedea erau ascuţite, nefiresc de clare şi vag umbrite de nişte culori prismatice, efect care, odată cu trecerea timpului, dispăru. A doua zi, fu vizitat de îndrumătorul din Oraşul Rece din San Diego, care nu era câtuşi de puţin patriarhul pe care şi-l imaginase el, ci mai degrabă arăta ca un manager eficient, stăpân pe sine, în vârstă de cincizeci de ani. Acesta îl salută prietenește şi îi spuse pe scurt programul şi exerciţiile pe care trebuia să le urmeze înainte de a părăsi Oraşul Rece.

– În ce lună suntem? îl întrebă Klein şi îndrumătorul îi răspunse că era iunie, 17 iunie, 1993.

Dormise timp de patru săptămâni.

Acum era dimineaţă, a treia zi de la trezire şi avea oaspeţi: Sybille, Nerita, Zacharias, Mortimer şi Gracchus. Erau aliniaţi în jurul patului său, strălucind în lumina ce se strecura printre ferestrele înguste. Arătau ca nişte semizei, ca nişte îngeri, emanând o ameţitoare strălucire interioară. Acum, era şi el unul dintre ei. îl îmbrăţişează formal, mai întâi Gracchus, apoi Nerita şi Mortimer. Zacharias se apropie şi el de pat, Zacharias cel care l-a omorât, îi zâmbeşte şi Klein îi întoarce zâmbetul şi se lasă îmbrăţişat. E rândul lui Sybille: îşi strecoară mână în mâna sa. el o trage mai aproape, buzele ei îi ating obrazul, la fel ca şi ale lui, o prinde cu braţul de umeri.

– Bună, şopteşte ea.

– Bună, răspunde el.

Apoi îl întreabă cum se simte, cât de repede se înzdrăveneşte, dacă a coborât sau nu din pat până acum, cât de curând îşi va începe perioada de adaptare. Stilul lor este acelaşi, oblic, eliptic doar că acum îl înţelege, nu mai este încifrat, poate şi pentru că îi fac un favor, pentru că încearcă, încetul cu încetul, să-l familiarizeze cu obiceiurile lor. După nici cinci minute, începe să-i priceapă fără nici cel mai mic efort.

Le zice, folosindu-se de limbajul mâinilor:

– Bănuiesc că am fost o povară pentru voi.

– Aşa e, aşa e, răspunde Zacharias. Dar toate acestea au trecut.

– Te-am iertat, spune Mortimer.

– Bine ai venit printre noi, îi urează Sybille.

Apoi se apucă să-l pună la curent cu planurile lor pentru următoarele luni. Sybille aproape a terminat cercetările în Zanzibar; se va retrage în Oraşul Rece Zion toată vara, pentru a-şi scrie lucrarea. Mortimer şi Nerita vor să plece în Mexic, pentru a vizita templele antice de acolo: Zacharias se duce în Ohio, la mormintele sale iubite. La toamnă se vor reîntâlni cu toţii în Zion. pentru a-şi planifica vacanţa de iarnă: turul Egiptului, probabil, sau al Peru-ului, cu al său Machu Pichu. Ruinele, şirurile arheologice sunt preferatele lor; se simt bine acolo unde moartea şi-a luat un tribut cât mai consistent. Sunt îmbujoraţi, incitaţi, aproape că s-au pus pe trăncăneală. Vom merge în Zimbabwe, în Palenque, în Angkor. Knossos, Uxmal, Nineveh,

Mohenjo-daro. Şi, pe măsură ce continuă să vorbească, exprimându-se cu mâinile, cu ochii, prin zâmbete şi chiar prii cuvinte, torente de cuvinte, contururile lor dev:r. tot mai cejoase, ei, înşişi devin ireali şi pentru Klein nu mai sunt decât nişte marionete, dansând pe o scenă urât vopsită; încetul cu încetul, Klein încetează să le mai asculte bâzâitul interminabil despre minunatele călătorii spre Boghazkoy şi Babilon, spre Megiddo şi Masada; stă lungit în patul său, zâmbind, cu ochii strălucitori şi cu mintea în altă parte. E uimit de cât de puțin îl mai interesează aceşti oameni. Dar imediat realizează că acesta e un semn al eliberării sale. Vechile lanțuri au căzut. O să vină şi el cu ei? De ce-ar face-o? Poate că da. poate că nu, depinde ce-o să simtă atunci. Probabil că nu. Cu siguranță că nu. Nu are nevoie de compania lor. Axe propriile preocupări. Nu o va mai urmări pe Sybille. Nu mai simte nevoia, nu şi-o mai doreşte, nu mai vrea. De ce să devină şi el unul dintre ei, un dezrădăcinat, un rătăcitor, o stafie în came şi oase? De ce să îmbrățişeze obiceiurile şi valorile acestor oameni care l-au omorât cu atâta sânge rece, de parcă ar fi strivit o insectă, numai pentru că-i plictisea, numai pentru că, vezi Doamne, îi agasa? Nu îi urăşte pentru ce i-au făcut, nu are niciun resentiment, pur şi simplu a ales să se detaşeze de ei. Lasă-i să umble din mină în mină, lasă-i să umble pe urmele morților, de pe un continent pe altul: el va merge pe propriul drum. Acum că a trecut pe tărâmul celălalt, Sybille nu mai înseamnă nimic pentru el.

– *O, domnule, lucrurile se schimbă ...*

– E timpul să plecăm, îi zice Sybille, cu vocea scăzută.

El dă din cap şi nu răspunde.

– Ne vedem după perioada de adaptare, spune Zacharias, atingându-l uşor cu monturile degetelor, un salut de despărțire, folosit doar de morți.

– La revedere, spune Mortimer.

– La revedere, spune Gracchus.

– Pe curând, spune Nerita.

La nici o revedere, niciodată, le răspunde el, şi, deşi nu rosteşte cuvintele, ştie că au înțeles. Niciodată. Niciodată. Nu ne vom mai vedea niciodată. Nu am să te mai văd niciodată, Sybille. Silabele îi răsună în creier şi cuvântul *niciodată, niciodată,* se rostogoleşte peste el, ca un val, curățindu-l, purificându-l, vindecându-l. E liber. E singur.

– Adio, îi strigă Sybille din uşă.

– Adio, îi răspunde.

* * *

Au trecut mulți ani până s-au reîntâlnit. Dar şi-au petrecut ultimele zile ale lui 1999 împreună, împuşcând păsări dodo la umbra atotputernicului Kilimanjaro.

Traducere: Emanuel Huțanu